

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ім. адмірала Макарова
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ МОРЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА БЕЗПЕКИ

«Допустити до захисту»

зав. кафедри

д.е.н., професор Єфімова Г.В.

(наукова ступінь, вчене звання, П.І.Б. завкафедрою)

_____ «__» _____ 2024 р.
(підпис зав. кафедрою)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеню вищої освіти **бакалавр**

на тему: **Співробітництво з міжнародними фінансовими**

організаціями в контексті реалізації національних інтересів країн

Cooperation with international financial organizations in the context
of countries' national interests realization

Виконав: студентка IV курсу, групи 4451

Спеціальності 051 Економіка

ОП Міжнародна економіка

(шифр і назва спеціальності)

Артиков Куват

(прізвище та ініціали)

Керівник к.е.н., доц. Майстренко О.М.

(прізвище та ініціали)

Миколаїв – 2024 р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА**

Факультет економіки моря
Кафедра економічної політики та безпеки
Освітній рівень – перший (бакалаврський)
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 051 Економіка
Освітня програма – Міжнародна економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ

гарант освітньої програми
«Міжнародна економіка»

_____ Л.Ю. Вдовиченко
« ____ » _____ 2024 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»**

Студенту _____ Артикову Кувату _____
(Прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями в контексті реалізації національних інтересів країн / Cooperation with international financial organizations in the context of countries' national interests realization»

Керівник роботи доцент, к.е.н., Майстренко Ольга Миколаївна

Затверджені наказом ректора № 264уч від « 26 » березня 2023 року

2. Термін подання роботи: 07 червня 2023 р.

3. Вихідні дані по роботі: монографічні видання, навчальні посібники, наукові статті, аналітичні матеріали, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, статистичні дані МВФ, Світового банку, ЄБРР, матеріали інших ресурсів по тематиці кваліфікаційної роботи, інтернет-ресурси

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів) теоретичні основи дослідження діяльності міжнародних фінансових організацій у інтересах держав світу, дослідження співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями, проблеми та перспективи реалізації національних інтересів України у співпраці з міжнародними фінансовими організаціями

5. Перелік презентаційних матеріалів: Фундаментальні національні інтереси України, Основні напрямки діяльності МВФ, Сталі стандарти СБ, Установи Групи Світового Банку, Основні характеристики міжнародних фінансових організацій, Спільні риси для міжнародних фінансових організацій, Основні принципові напрямки діяльності МФО, Фінансова допомога затверджена у 2022 фінансовому році, станом на 30 квітня 2022 р. (у мільйонах спеціальних прав запозичення, Обсяги фінансування потреб країн за основними видами договорів, Динаміка співпраці України з МВФ, Мобілізована Світовим банком фінансова Державні проєкти, профінансовані за участі ЄБРР, з початком у 2022-2023рр. підтримка для України з 24.02.2022р., Напрями розвитку співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями, Способи співпраці з міжнародними фінансовими організаціями в умовах війни

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення наукового керівника роботи	01.09.2023р.- 15.09.2023р.	
2.	Вибір теми роботи та її узгодження з науковим керівником	15.09.2023р.- 30.09.2023р.	
3.	Вивчення друкованих та електронних джерел, економічних реалій, методичних та наукових видань з теми роботи	01.10.2023р.- 31.10.2023р.	
4.	Складання попереднього плану роботи, узгодження його з науковим керівником	01.11.2023р.- 15.11.2023р.	
5.	Збір статистичної інформації на базовому підприємстві (установі, організації)	15.11.2023р.- 31.01.2024р.	
6.	Розробка теоретичного розділу	01.02.2024р.- 29.02.2024р.	
7.	Розробка аналітичного розділу	01.03.2024р.- 31.03.2024р.	
8.	Розробка проєктного розділу	01.04.2024р.- 30.04.2024р.	
9.	Розробка вступу, висновків, списку використаної літератури та додатків	01.05.2024р.- 15.05.2024р.	
10.	Редагування рукопису роботи магістранта та ознайомлення з ним наукового керівника	15.05.2024р.- 30.05.2024р.	
11.	Усунення зауважень наукового керівника та завершення роботи	01.06.2024р.- 10.06.2024р.	
12.	Подання рукопису кваліфікаційної роботи в бібліотеку НУК для перевірки на унікальність	10.06.2024р.	
13.	Подання рукопису кваліфікаційної роботи на попередній захист	7.06.2024р.	
14.	Усунення зауважень кафедрального захисту та результатів перевірки на виявлення збігів/ідентичності/схожості роботи	7.06.2024р.- 14.06.2024р.	
15.	Розробка проєкту демонстраційного матеріалу та доповіді	14.06.2023р.- 20.06.2023р.	
16.	Подання роботи рецензенту та отримання рецензії	18.06.2023р.	
17.	Захист роботи перед АК	24.06.2023р.- 25.06.2023р.	

Науковий керівник _____ Майстренко О.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Студент _____ Артиков К.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ІНТЕРЕСАХ ДЕРЖАВ СВІТУ	8
1.1. Передумови та основні форми співпраці країн з міжнародними фінансовими організаціями	8
1.2. Вплив МВФ на економіки країн	11
1.3. Кредити Світового Банку та особливості діяльності Європейського банку реконструкції та розвитку	19
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	25
2.1. Спільні риси, відмінні характеристики та оцінка загальних результатів діяльності МФО на прикладі МВФ	25
2.2. Основні результати співпраці України та Міжнародного валютного фонду	33
2.3. Співпраця України зі Світовим банком	37
2.4. Співпраця України з Європейським Банком Реконструкції та Розвитку	40
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ У СПІВПРАЦІ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	43
3.1. Проблемні питання розвитку співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями та пропозиції щодо їх вирішення	43
3.2. Реалізація реформ в Україні як чинник розвитку співпраці з міжнародними фінансовими організаціями	46
3.3. Перспективи співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями	50
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасна глобалізація сприяє відкритості національних економік, активізує їх зовнішньоекономічні відносини. В умовах макроекономічної нестабільності країн, що сформувалася на тлі фінансовоекономічної кризи, політичної нестабільності у світі та слабких темпів розвитку країн, що розвиваються, найбільшій актуальності набуває діяльність міжнародних фінансових організацій щодо стримування негативних економічних процесів. Розвиток співробітництва між державами та іншими учасниками міжнародних відносин пов'язаний з функціонуванням цілої системи міждержавних та недержавних організацій глобального і регіонального значення. Зростання взаємозалежності світових інституцій, виникнення та загострення глобальних проблем спонукали зростання актуальності пошуку шляхів підвищення ефективності багатостороннього співробітництва та поширенню його сфери.

На сучасному етапі існування валютно-фінансового співробітництва міжнародні організації відіграють все більш помітну роль в світовій економіці. Їх діяльність вносить необхідне регулювання та сприяє встановленню стабільності у функціонування валютно-розрахункових відносин. Серед найбільш впливовіших міжнародних валютно-фінансових інституцій виділяють так звані «Бреттон-Вудські організації», до яких відносять Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк (СБ). Окрім того найбільш потужними та дієвими організаціями також є Банк міжнародних розрахунків, регіональні банки та валютно-кредитні організації Європейського Союзу (Європейський фонд валютного співробітництва, Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції і розвитку, Північної Америки (Міжамериканський банк розвитку), Південно-Східної Азії (Азіатський банк розвитку) та ін. Деякі країни Східної та Центральної Європи досягли значних економічних результатів саме завдяки підтримці міжнародними кредиторами реформ, здійснюваних їх керівництвом.

Оскільки поточна підтримка української економіки та її відбудова після війни були б неможливими без фінансової підтримки міжнародних фінансових організацій, питання набуває першочергового значення.

Наразі дослідженню проблем та перспектив співробітництва країн, зокрема України, з міжнародними фінансовими організаціями в контексті забезпечення її національних інтересів присвячені наукові праці таких вчених, як Аврамчук Л., Бендик М., Бучинська М., Вальд Б., Ващук І., Галіцейська Ю., Колосова В., Кравченко В., Кравченко С., Нестеренко Ж., Паламарчук Н., Ринейська Л., Рожок Т., Рошко С., Харун О., Шелемех Є., Щербіна О., Яникін С. та ін. Однак актуальність цієї тематики не знижується і постійно потребує постійного моніторингу та наукових досліджень.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз співпраці країн з міжнародними фінансовими організаціями як інструменту забезпечення національних інтересів країни на прикладі України.

- Для досягнення поставленої мети ми сформулювали та вирішили такі завдання:
- сформулювати передумови та основні форми співпраці країн з міжнародними фінансовими організаціями
 - зазначити вплив МВФ на економіки країн
 - пояснити кредити Світового Банку та особливості діяльності Європейського банку реконструкції та розвитку
 - описати спільні риси, відмінні характеристики та оцінити загальні результати діяльності МФО на прикладі МВФ
 - дослідити основні результати співпраці України та Міжнародного валютного фонду
 - пояснити результати співпраці України зі Світовим банком
 - дослідити стан співпраці України з Європейським Банком Реконструкції та Розвитку
 - висвітлити проблемні питання розвитку співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями та сформулювати пропозиції щодо їх вирішення

– довести значення реалізації реформ в Україні як чинника розвитку співпраці з міжнародними фінансовими організаціями

– прояснити перспективи співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями

Об’єктом дослідження є процеси взаємодії країн з міжнародними організаціями.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо взаємодії країн з міжнародними фінансовими організаціями в контексті забезпечення їх національних інтересів на прикладі України.

Методологічну основу дослідження склали методи наукової абстракції, аналізу, синтезу, індукції, дедукції, логічного аналізу, системного підходу тощо. Для вирішення окремих завдань в кваліфікаційної роботі також застосовувалися такі методи: монографічний – при вивченні літературних джерел; абстрактно-логічний – для здійснення теоретичних узагальнень, формування висновків та обґрунтування нових гіпотез; функціональної оцінки – для визначення сучасних тенденцій розвитку співпраці з міжнародними фінансовими установами.

Інформаційну базу дослідження складає законодавство України, статистичні матеріали Національного банку України та Міністерства фінансів України, Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Європейського банку реконструкції та розвитку, наукові статті вітчизняних та зарубіжних дослідників, інтернет-ресурси. В роботі використовувалися монографічна і довідкова література, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали періодичних видань.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи 60 сторінок, з них основний текст – 47 сторінки. Робота містить 11 таблиць, 6 рисунків. Список використаних джерел налічує 42 найменування на 4 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ІНТЕРЕСАХ ДЕРЖАВ СВІТУ

1.1. Передумови та основні форми співпраці країн з міжнародними фінансовими організаціями

Геополітичні та глобалізаційні умови на сучасному етапі розвитку суспільства складають таким чином, що для кожної держави стає все важливіше відстоювати свої національні інтереси. Забезпечення національних інтересів – це першочергове право та обов'язок кожної нації. Тому з метою захисту своїх національних інтересів у міжнародних відносинах на рівні держави використовуються різні методи та інструменти.

Формування і реалізація національних інтересів – це завдання державних інститутів, політичних партій та всього суспільства. Цей складний і багатоступеневий процес потребує залучення до співпраці науковців і політиків-практиків. Його ефективність забезпечується усвідомленою організацією, визначенням його структурних та функціональних елементів, встановленням прямих й зворотних зв'язків між ними. Також важливо аналізувати проблеми та напрямки реалізації національних інтересів, їх зв'язок та місце в процесах забезпечення національної безпеки держави. Цей зв'язок визначає характер і напрями внутрішньої і зовнішньої політики держави, стратегію розвитку країни і її участі у міжнародному житті.

Поняття «національні інтереси» – це невід'ємним складова системи національної безпеки і геополітики. Під національними інтересами розуміють цілі, стратегічно важливі для держави та засоби, якими держава планує їх досягти [1]. Для прикладу, українські національні інтереси України – життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови

життєдіяльності і добробут її громадян [2]. По суті, національний інтерес – це інтегральне вираження інтересів усіх членів суспільства, що реалізується через політичну систему та поєднує інтереси кожної людини, інтереси національних, соціальних, політичних груп з інтересами держави [1].

Фундаментальні національні інтереси України представлені на рис. 1.1. [2].

Рис. 1.1. Фундаментальні національні інтереси України

Джерело: розроблено автором на основі [2]

На шляху інтеграції у світовий економічний простір Україна налагоджує співробітництво з різними міжнародними організаціями. Особлива роль відводиться міжнародним фінансовим організаціям. Вони відіграють важливу роль як у регулюванні світової економіки та надають необхідну допомогу окремим країнам світу, та своєю підтримкою сприяють їх економічному розвитку[3]. Тому питання відносин кожної держави з міжнародними фінансовими організаціями є актуальним.

Треба відмітити, що сучасна міжнародна економіка все більше набуває глобального характеру. Оскільки глобальна економіка потребувала відповідної фінансової системи, на вимогу були створені міжнародні фінансові організації. Кожна держава світу також включається в глобалізаційні процеси, оскільки є частиною світової спільноти і обирає шлях розвитку та вдосконалення життя. Це можливо у співпраці з іншими країнами. Кожна країна обирає свою стратегію, але частіше це інтеграція у світову економіку. І саме тому країни вибудовують свої відносини з міжнародними фінансовими організаціями. Україна також почала будувати відносини із міжнародними організаціями, насамперед із фінансовими, маючи на меті забезпечення рівноправної участі у міжнародних процесах інтеграції шляхом ефективного залучення і використання кредитних ресурсів, які стали основою створення сприятливих умов для сталого економічного зростання та формування в державі сучасної ринкової економіки [4].

Міжнародні фінансові організації (МФО) є одним з важливих складових елементів сучасної міжнародної економіки. Це об'єднання держав, установ, фізичних осіб, що спільно реалізують програму або мету на основі певних правил та процедур, і діяльність яких виходить за національні кордони; важлива складова сучасної інституційної структури світових валютно-фінансових відносин [5]. Наразі всі держави світу є членами певної МФО.

Міжнародні й регіональні валютно-фінансові організації – це організації, в основу створення яких покладено багатосторонні валютні відносини між державами. Треба розрізняти міжнародні валютно-кредитні і фінансові інститути. Вони виконують функції регулювання міжнародних валютних, фінансових і кредитних відносин. Також до їх компетенції входять дослідження різних проблематичних питань у сфері валютно-кредитної і фінансової діяльності на міжнародному рівні, продукують рекомендації і пропозиції щодо їх вирішення. Міжнародні й регіональні валютно-фінансові організації створюються і фінансуються державами-членами. Їх

спільна мета – розвивати співробітництво та забезпечувати цілісність та стабілізацію світової економічної ситуації.

МФО мають на меті регуляцію світових фінансових і валютних ринків. Передумовами їх виникнення є розвиток інтернаціоналізації, в тому числі – виникненням транснаціональних корпорацій, міждержавного регулювання, необхідністю спільного вирішувати проблеми розвитку світової економіки.

Співраця з провідними міжнародними фінансовими організаціями дозволяє державам світу вирішувати ряд важливих фінансово-економічних і соціальних проблем соціально-економічного розвитку країни швидше та ефективніше. З усіх міжнародних організацій в нашому дослідженні буде розглянуто Світовий банк, Міжнародних валютний фонд та Європейський банк реконструкції та розвитку. Вони відіграють основну роль у розвитку держав та підтримують їх у здійсненні ними різнонаправлених програм. Залучення фінансових дотацій в країну сприяє покращенню кон'юнктури ринку країни, підтримку розвитку різних галузей, зростанню валової доданої вартості, зростання ВВП країни та підвищення фінансової стабільності. З іншого боку, зростає державний борг, що вже негативно відображається на загальному рівні розвитку. Тобто, використання позичених коштів підвищує залежність економіки від кредитора, часткової або повної втрати самостійності в своїх рішеннях.

Необхідність розробки нової валютно-фінансової системи виникла після Великої депресії та Другої світової війн. Ці дві події підірвали багато національних економік та спростували існуючий на той момент золотий стандарт, коли центральні банки обмінювали паперові гроші на іноземну валюту замість золота і тримали для цього спеціальні резерви. Новим реаліям потрібна була оновлена міжнародна фінансова система, а країнам – кошти для відновлення економічних систем. Міжнародні економічні відносини зазнали глобальної реорганізації.

Історія складалася таким чином, що частина країн світу мали ресурси в надлишку, а інші потребували допомоги. Наприклад, під час Другої світової війни США стали країною-кредитором з країни-боржника.

Після Бреттон-Вудської конференції 1944р. міжнародним співтовариством було прийнято угоду, яка стала основою для відновлення міжнародної економіки, забезпечення її стабільності і подальшого розвитку. Угода стосувалася рішення про організацію такі структури як Міжнародний валютний фонд та Міжнародний банк реконструкції та розвитку [6].

Метою створення Міжнародного валютного фонду (МВФ) було сприяння міжнародній фінансовій стабільності, забезпечення економічного зростання та стійкості розвитку раїна-членів. МВФ був створений у 1944р. Передумови – післявоєнні економічні проблеми, відсутність механізмів для подолання фінансових криз, забезпечення стійкості в міжнародних валютних відносинах [6].

Наразі до складу МВФ входить 190 країн-членів. Персонал наданий 150 з цих країн. Штаб-квартира МВФ знаходиться у Вашингтоні, округ Колумбія. Одна з важливих задач МВФ – надання кредитів країнам-членам, які мають проблеми з платіжним балансом. Фінансова допомога МВФ має на меті поповнення міжнародних резерви країни, вирішення проблем з платіжним балансом, стабілізацію національної валюти, формування підґрунтя для економічного розвитку. МВФ не надає кредити під конкретні проєкти, на відміну від банків розвитку. Наразі надзвичайне фінансування отримали 80 країн-членів [7].

Група Світового банку (World Bank Group, СБ) – це міжнародна фінансова організацією, головне завдання якої є забезпечення економічного розвитку та боротьби з бідністю у країнах-членах [8]. До складу СБ входять п'ять взаємопов'язаних інституцій, які співпрацюють заради досягнення спільних цілей.

Група СБ переслідує мету підвищення життєвого рівня населення, зменшення бідності та підтримки стійкого економічного розвитку у всьому світі. Всі інституції

співпрацюють між собою, обмінюються досвідом та ресурсами з метою досягнення спільних цілей. Але кожна з них має свої функції та завдання:

I. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (ЄБРР, або IBRD). ЄБРР надає кредити та фінансову підтримку країнам-членам з метою підтримки їхнього економічного розвитку. Це найбільш відома інституція в складі Групи СБ. Наприклад, ЄБРР фінансує проекти у сфері будівництва інфраструктури, освіти, охорони здоров'я та інших галузях.

II. Міжнародна фінансова корпорація (МФК, або IFC). МФК працює у сфері підтримки приватного сектору країн-членів – надає фінансові інструменти, консультаційні послуги та іншу підтримку розвитку приватного бізнесу, сприяє привабливості іноземних інвестицій та стимулювання економічного зростання.

III. Міжнародне агентство з реконструкції та розвитку (МАРР, або IDA). В компетенції МАРР допомога найбільш біднішим країнам-членам, надання невідплатної або низько процентної фінансової допомоги для забезпечення їх подальшого розвитку. Кошти використовуються переважно на реалізацію соціальних програм, поліпшення умов життя та боротьбу з бідністю.

IV. Міжнародне агентство з гарантування інвестицій (МАГІ, або MIGA). До функцій МАГІ відноситься надання гарантії іноземним інвесторам проти ризиків, які виникають через політичну нестабільність, експропріацію та інші небезпеки, які мають високу ймовірність у діяльності країн-членів.

V. Міжнародний центр фінансових розрахунків (МЦФР, або ICSID). Завдання МЦФР – врегулювання інвестиційних спорів між інвесторами та державами-членами.

З метою підтримки економічного розвитку і реформ у країнах Східної Європи та Центральної Азії після закінчення Холодної війни був створений Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Він став результатом колективних зусиль країн-учасниць. Актуальним завданням ЄБРР є забезпечення фінансової підтримки перехідних економік у регіоні. Офіційна дата утворення ЄБРР 29.05.1991., підстава – Лондонська угода, підписана представниками 40 країн-засновників – країнами

Європи, СНД, США та іншими державами-учасниками. Внески держав-учасниць склали початковий капітал банку.

Створення ЄБРР мало на меті сприяти реформам країн-учасниць, розвитку приватного сектору економіки, залученню іноземних інвестицій, створенню конкурентного середовища та підвищенню ефективності господарювання. За історію функціонування банку було успішно реалізовано понад 6400 проєкти [9].

Зміни геополітично контексту та розширення географії розширили і сфери діяльності ЄБРР – до складу увійшли країни Східної Європи та Балканські, Східного Середземномор'я, Центральної Азії та Кавказу. Тепер ЄБРР фінансує проєкти фінансового та реального сектору економіки – створення нових підприємств, підтримка існуючих тощо. Різні країни та сектори економіки у співпраці поділяють однакові принципи прозорості та сталого розвитку. Саме вони є основою кожного проєкту.

Таким чином, МФО стали основою співробітництва та координації зусиль стосовно стабілізації фінансової системи світу та економічного розвитку. Вони є доказом усвідомлення країнами-донорами того, що інвестування в розвиток і реконструкцію інших країн слугує загальному світовому благополуччю та мирному співіснуванню держав.

1.2. Вплив МВФ на економіки країн

У липні 1944р. місті Бреттон-Вудс (штат Нью Гемпшир, США) на а Бреттон-Вудській конференції за участю 44 країн було прийнято рішення про створення МВФ [7].

Його створення переслідувало досягнення трьох цілей:

- розширення співпраці між країнами в сфері обміну та реалізації валютних відносин;
- здійснення підтримки у розвитку міжнародної торгівлі та економічного

зростання країн-членів;

– запобіганню будь-якої діяльності, яка б зашкоджувала їх економічному розвитку [10].

Офіційна діяльність МВФ розпочалася у 1947р. Сьогодні МВФ є глобальною організацією, яка працює над досягненням сталого зростання та процвітання для 190 країн-членів. МВФ використовує як інструмент досягнення мети підтримку економічної політики сприяння фінансової стабільності та валютному співробітництву. Результатом цих зусиль є підвищення продуктивності, створення нових робочих місць та зростання економічного добробуту населення.

Країн-члени здійснюють керівництво та контроль МВФ. При цьому безпосередньо управління організаційною структурою фонду здійснює Рада керуючих, до якої входять по одному керуючому – частіше це міністр фінансів або голова центрального банку, та одному його заступнику від кожної країни-члена [7].

Для контролю за поточною роботою МВФ створена Виконавча рада з 24 членів, яка представляє всіх країн-членів фонду і підтримується персоналом МВФ. Очолює персонал МВФ і головує в Раді Директор-розпорядник. Йому допомагають чотири заступники. МВФ складається з 18 департаментів, до задач яких входить робота з країнами, політикою, аналітичними та технічними завданнями.

Персонал МВФ налічує близько 3000 осіб із понад 160 країн. Вони разом представляють культури, держави та свої нації [7].

МВФ функціонує під гаслом таких основних цінностей як досконалість, чесність, неупередженість, включеність, чесність та повага.

На рис. 1.2. представлені основні напрямки діяльності МВФ.

Ресурси МВФ в основному складаються зі внесків країн-членів у вигляді підписки на капітал (квоти). Кожному члену МВФ призначається квота, яка залежить від його відносної позиції у світовій економіці. З цього пулу країни-члени можуть займати кошти у ситуаціях, коли в країні виникають фінансові труднощі.

Рис. 1.2. Основні напрямки діяльності МВФ

Джерело: розроблено автором на основі [7]

З метою підтримки стабільності та попередження криз, які можуть виникнути у міжнародній валютній системі, МВФ відслідковує економічну політику держав-членів та проводить моніторинг економічних та фінансових змін на національному, регіональному та міжнародних рівнях. Країни можуть сподіватися на рекомендації від фонду, з питань збільшення ефективності їх економічної політики, зменшення вразливості до економічних та фінансових світових криз [7].

МВФ здійснює економічні дослідження з метою відслідковувати тенденції в глобальній економіці, виклики та їх наслідки як для окремих країн. Дослідження стосуються широкого спектру макроекономічних і фінансових питань – валютні курси, фіскальна політика, монетарна політика та глобальна фінансова стабільність.

Міжнародний резервний актив, який був створений МВФ в 1969р. для

підтримки Бретон-Вудської системи обмінного курсу називається спеціальні права запозичення (СПЗ). СПЗ є набором валют країн-лідерів – Великобританія, ЄС, Японія, США, що доповнює офіційні резерви держав-членів. СПЗ – це записи на банківських рахунках у безготівковій формі. Його вартість уточнюється щоденно [11].

СПЗ було створено з метою подолання протиріччя між міжнародним характером використання і національною природою валют. Країні, яка брала участь у цій системі, були потрібні офіційні резерви – урядові або центральні банківські капіталовкладення у формі золота і загально прийнятих іноземних валют. Вони використовувалися, щоб вивести чисту валюту на міжнародний валютний ринок для збереження її обмінного курсу. Світовий попит на золото і долар США – основні резервні активи, продемонстрував неадекватність світового торговельного та фінансового розвитку на той час. В результаті було вирішено створити резервні активи під протекцією МВФ [11]. СПЗ розподіляється державам-членам пропорційно їх квотам, що визначено статтями ст.15 і ст.18 розділу 1 Угоди Міжнародного Валютного Фонду [11].

Фінансові ресурси МВФ складаються зі квот держав-членів. Квоти регулярно переглядаються. Наприклад, у 2014р. в результаті 14 перегляду обсяг ресурсів, які надходять від квот вдвічі збільшився до 687 млрд. \$ США і склав 477 млрд. СПЗ. Зміни набули чинності у 2016р. В результаті 15 перегляду у 2020р. квоти не змінилися і на сьогодні їх рівень 477 млрд. СПЗ.

Окрім квот джерелом фінансових ресурсів МВФ є механізми кредитування між МВФ, групами держав-членами та організаціями. Вони є найголовнішим страховим інструментом МВФ на випадок недостатньої кількості ресурсів по квотах [12].

Держави-члени фонду, в які виникли проблеми з платіжним балансом, отримують від МВФ кредити. Фінансова допомога МВФ направлена на поповнення міжнародних резервів країни, стабілізацію валюти, боротьбу із проблемами як наслідку проблеми з платіжним балансом та на створення необхідних умов для забезпечення економічного розвитку.

Загальна інформація про кредитування від МВФ представлена у табл. 1.1.

Таблиця 1.1.

Загальна інформація про кредитування МВФ

Загальна сума кредитування, яку МВФ може надати своїм державам-членам	1 трлн. \$ США
Відсоткова ставка по кредитах країнам із низьким доходом	0%
Кількість існуючих кредитних домовленостей	29
Кількість країн, які отримали надзвичайне фінансування	80
Обсяг пільгового кредитування на рік	1,8 млрд. \$ США

Джерело: складено автором на основі даних [13]

Право на доступ до ресурсів Фонду на Рахунку загальних ресурсів на непільгових умовах мають усі держави-члени МВФ.

Також МВФ допомагає країнам із низькими доходами – він надає їм пільгову фінансову підтримку. Це – кредити з нульовими відсотковими ставками через Трастовий фонд. Метою таких кредитів є зменшення рівня бідності та сприяння економічному зростанню країни.

Основна частина кредитів країнам у кризовому становищі надавались через домовленості про кредит «стенд-бай» [7]. Така допомога передбачає подолання короткострокових або потенційних проблем чи загроз платіжного балансу країни. Механізм кредитів «стенд-бай» працює такий само як і при наданні кредитів країнам із низькими доходами. Коли після світових фінансових криз структурні проблеми із платіжним балансом стали виникати у багатьох державах-членах МВФ, використання механізму «стенд-бай» суттєво збільшилось [7].

Таким чином, наразі МВФ є відомою МФО, успішно виконує свої функції, сприяє розвитку міжнародної торгівлі, його діяльність забезпечує стабілізації національних валют, зростання економік, підвищенню зайнятості та зменшення бідності у всьому світі.

1.3. Кредити Світового Банку та особливості діяльності Європейського банку реконструкції та розвитку

Група Світового банку (СБ) – це унікальне глобальне партнерство п'яти установ. Вони працюють над стійкими рішеннями щодо зниження бідності та створення умов для спільного процвітання в країнах, що розвиваються. До Групи СБ входять 189 країн-членів. В МФО працюють співробітники із більш ніж 170 країн світу. Його офіси розміщуються у понад 130 місцях [14].

До МФО Групи СБ входять 5 установ – рис. 1.3.

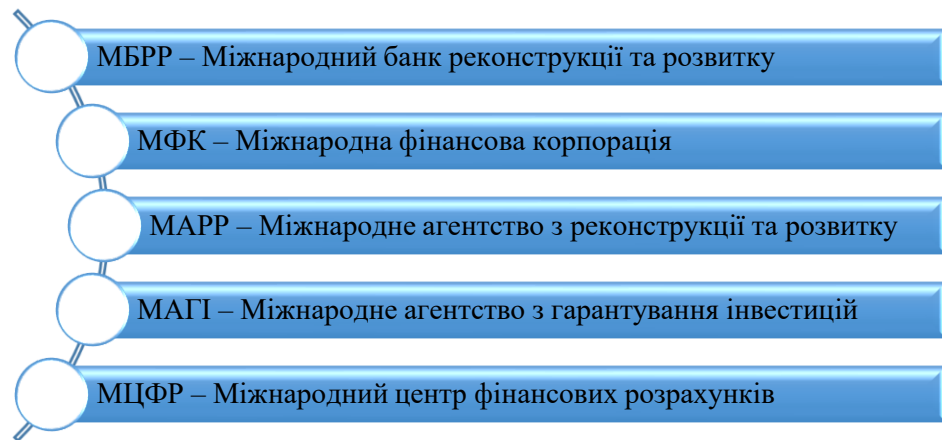

Рис. 1.3. Установи Групи Світового Банку

Джерело: складено автором на основі даних [14]

Бачення Групи СБ існування МФО – створити світ без бідності на придатній для життя планеті.

Свою місію СБ формулює таким чином: «Покінчити з крайньою бідністю та сприяти спільному процвітання на придатній для життя планеті» [14]. В результаті СБ протистоїть чисельним взаємопов'язаним кризам задля ефективного розвитку. До уваги Групи СБ входить турбота про життя і розвиток всіх і особливо жінок і молоді; стійкість до потрясінь – кліматичних і біорізноманітних криз, пандемій і вразливості населення тощо; забезпечення зростання економіки та створення робочих місць, людський розвиток, фінансове управління та зниження боргу, забезпечення

продовольчої безпеки та доступу до чистого повітря, води та доступної енергії.

СБ співпрацює з усіма клієнтами як одна група Світового банку, вибудовує тісне партнерство з іншими багатосторонніми установами, приватним сектором і громадянським суспільством.

Група СБ – це одне з найбільших у світі джерел фінансування та знань для країн, що розвиваються [14].

Для подолання бідності та прискорення забезпечення загального добробуту СБ намітив три основні напрями сприяння сталому розвитку:

- сприяння стійкому економічному зростанню в інтересах всіх верств населення;
- збільшення обсягів та ефективності інвестицій у людей;
- підвищення стійкості до нестабільності, потрясінь або загроз у світовій економіці [15].

Для вирішення поставлених завдань, банк надає набори фінансових продуктів, технічних консультацій і аналізу для вирішення проблем розвитку, допомагаючи країнам знайти рішення для досягнення сталого та інклюзивного розвитку – рис. 1.4.

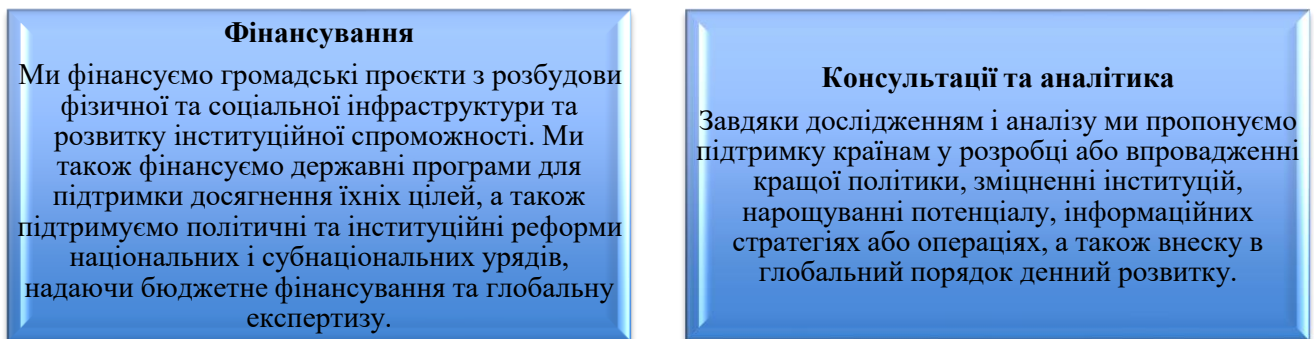

Рис. 1.4. Послуги, які надає країнам СБ

Джерело: складено автором на основі даних [14]

СБ дотримується своєї місії і принципів, які відображені на рис. 1.5.

Основною позиковою організацією групи СБ є Міжнародний банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Це найбільша установа, що надає позики на

розвиток країнам з середнім рівнем доходів. ЄБРР виступає у ролі головного каталізатора щодо фінансування з інших джерел [16]. Це найбільший у світі банк розвитку. Він надає фінансові продукти та консультації щодо економічної політики, щоб допомогти країнам зменшити бідність і поширити переваги сталого зростання на всіх їхніх громадян [17].

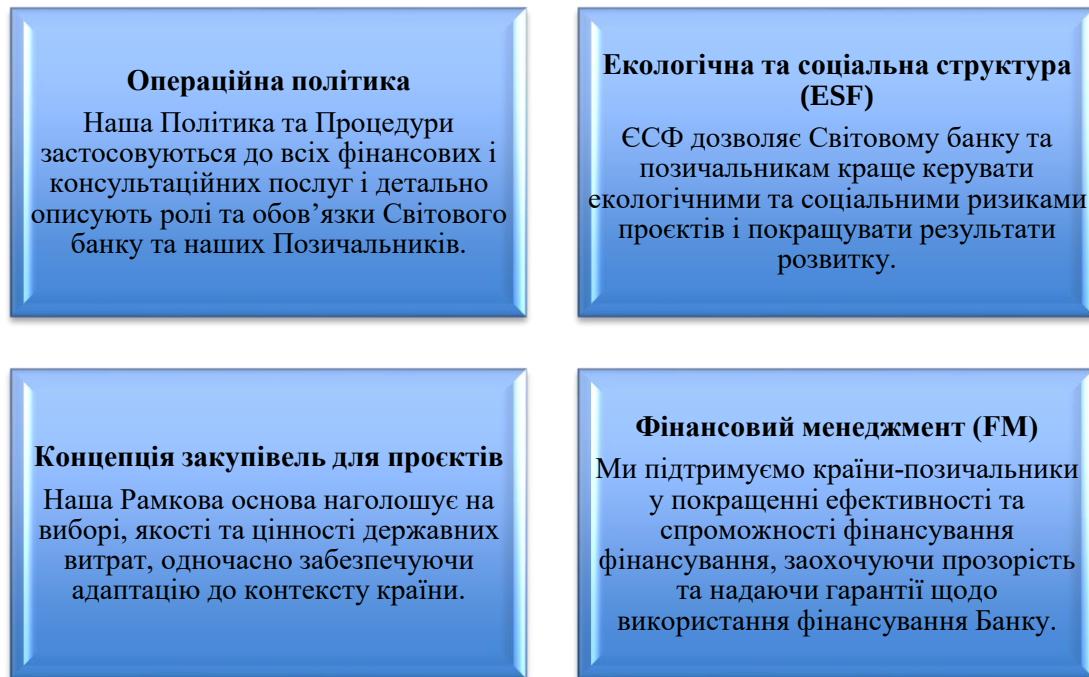

Рис. 1.5. Сталі стандарти СБ

Джерело: складено автором на основі даних [14]

Основними завданнями Міжнародного банку реконструкції та розвитку є:

- а) сприяння розвитку економіки країн-членів ЄБРР шляхом надання їм довгострокових позик і кредитів;
- б) заохочення іноземного інвестування через надання гарантій або участь у позиках та іноземних інвестиціях приватних кредиторів;
- в) стимулювання тривалого збалансованого зростання міжнародної економіки [18].

ЄБРР було створено у квітні 1991р. по завершенню «холодної війни». Це було зроблено з метою нової організації суспільства Центральної та Східної Європи.

Його діяльність здійснюється більш ніж у 30 країнах у вигляді інвестування проєктів, які сприяють переходу до відкритої ринкової економіки та розвитку приватної та підприємницької діяльності [17].

Від початку становлення банк успішно реалізував понад 6133 проєктів [17].

Більшу частину коштів ЄБРР залучає на світових фінансових ринках. В результаті з 1946р. до сьогодні банк надав понад 500 млрд. \$ США позик для подолання бідності в усьому світі. Уряди його акціонерів оплатили близько 14 млрд. \$ США капіталу.

ЄБРР підтримує потрійний рейтинг А з 1959р. Такий високий кредитний рейтинг дозволяє ЄБРР надавати позики за низькою ціною та пропонувати країнам із середнім рівнем доходу, що розвиваються, доступ до капіталу на вигідних для них умовах, що часто доповнюють або каталізують приватне фінансування. І саме так ЄБРР допомагає країнам забезпечувати більш стійкий розвиток проєктів розвитку.

Щорічно ЄБРР отримує дохід від рентабельності власного капіталу та невелику маржу від кредитування. Ці суми відшкодовують операційні витрати СБ, поступають в резерви для зміцнення балансу та забезпечують щорічний переказ коштів до IDA – фонду для підтримки найбідніших країн.

ЄБРР вибудовує різні партнерські відносини з країнами із середнім рівнем доходів і кредитоспроможними бідними країнами. Для таких країн урядам на національному та субнаціональному рівнях ЄБРР пропонує інноваційні фінансові рішення. В тому числі фінансові продукти – позики, гарантії та програми управління ризиками, знання та консультаційні послуги, у тому числі на основі відшкодування.

До компетенції ЄБРР входить фінансування інвестицій в усі сектори та технічна підтримка і експертиза на кожному етапі проєкту. Ресурси ЄБРР дозволяють в першу чергу забезпечувати країни-позичальників необхідним фінансуванням та є засобом глобальної передачі знань і технічної допомоги.

Консультаційні послуги ЄБРР стосовно управління державним боргом і активами має на меті допомагати урядам держав, офіційним секторальним установам

і організаціям розвитку нарощувати інституційний потенціал для захисту та розширення фінансових ресурсів. Також ЄБРР сприяє зусиллям уряду щодо удосконалення системи управління державними фінансами, покращення інвестиційного клімату, усунення проблем з наданням послуг та зміцнення політики та інституцій.

Взявши за основу цілі кредитування, класифікація кредитів ЄБРР складається з двох груп – інвестиційні та системні кредити. Інвестиційні кредити надаються на фінансування конкретних проєктів або програм.

Системні кредити призначені для подолання проблем макроекономічного характеру. Класифікацію системних кредитів ЄБРР представлено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2.

Класифікація системних кредитів ЄБРР

Вид кредиту	Його призначення
Для структурного регулювання	Фінансова підтримка трансформації економічної політики і здійснення інституційних реформ у країнах, що отримують кредити
Для структурної перебудови сектора	Фінансова підтримка змін у політиці й інституційних реформ у найважливіших секторах
Кредити на відбудову	Фінансова підтримка урядової політики реформ, спрямованих на розвиток приватного сектора
Кредити на скорочення заборгованості	Фінансова допомога країнам з високим рівнем заборгованості

Джерело: складено автором на основі даних [17]

Європейський банк реконструкції та розвитку займається фінансуванням проєктів як у фінансовому, так і у реальному секторах економіки. Банк інвестує кошти у створення нових компаній та надає допомогу вже існуючому бізнесу. Клієнти банку є представниками різних країн та різних галузей економіки і всіх їх об'єднує ключові принципи прозорості та стійкості, які лежать в основі кожного проєкту. ЄБРР також займається реформуванням банківських систем, лібералізацією цін, приватизацією та формуванням необхідної нормативно- правової бази в розрізі майнових прав.

Діяльність ЄБРР направлена на такі сектори та сфери економіки: АПК; ІКТ;

муніципальна інфраструктура; правові реформи; природні ресурси; промисловість; транспорт; стійке ресурсокористування та кліматичні зміни; фінансові установи; прямі інвестиції; енергетика; ядерна безпека [19].

Сума кредитів для проєктів приватного сектора коливається від 3 млн. € до 250 млн. €. В середньому сума позики рівна 25 млн. €. Вони структуровані з високим ступенем гнучкості, щоб забезпечити потреби конкретного клієнту і проєкту.

Передумовою для отримання позики є оцінка здатності клієнта погасити кредит протягом затвердженого терміну та сума очікуваних грошових надходжень по проєкту. Банк може повністю або частково взяти на себе відповідальність за кредитний ризик або ж передати його частку на ринок. В якості забезпечення позики розглядаються активи позичальника, конвертована в акції або пов'язані з акціонерним капіталом. Умови кредитування детально обговорюються з клієнтами в кожному конкретному випадку.

Іншими характеристиками кредитів від ЄБРР є фіксована або плаваюча ставка; терміни погашення – до 15 років; пільгові періоди у випадку необхідності [20].

Для менших за обсягом проєктів передбачено фінансування через фінансових посередників або в межах спеціальних програм із меншим обсягом прямих інвестицій у менш розвинених країнах.

Таким чином, СБ та ЄБРР – це потужні міжнародні фінансові організації, які підтримують ініціативи раїн в напрямку зростання економіки та сталого розвитку, вирішення проблеми бідності та підвищення життя населення.

Також зазначимо, що МФО на принципах загальної допомоги та розумного використання ресурсів мають на меті підтримку процесів забезпечення національних інтересів держав.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

2.1. Спільні риси, відмінні характеристики та оцінка загальних результатів діяльності МФО на прикладі МВФ

Основні МФО, які ми обрали для дослідження, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Група Світового банку (СБ) та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), в основі своєї діяльності мають загальну місію – сприяти сталому розвитку, подолання бідності, поліпшення життєвого рівня в країнах-членах тощо. Порівняємо їх функції та особливості в табл. 2.1.

Завдання, які виконують МФО певною мірою схожі і спрямовані на досягнення глобальних цілей сталого і рівномірного розвитку всіх країн. Схожими є і головні інструменти впливу. Джерела фінансування МФО в основному Кошти від країн-членів, доходи за позиковими операціями. Але в даному питанні ми можемо спостерігати і деякі відмінності – табл. 2.1. З огляду на складність питань, які визначено за мету функціонування МФО, їх фокусування суттєво різняться. В сукупності діяльність МФО спрямована на забезпечення стабільного і кращого життя населення світу.

Також ми можемо сформулювати загальні принципи діяльності міжнародних фінансових організацій. Узагальнюючи спільні для всіх МФО основи діяльності, їх перелік буде наступним: міжнародність; фінансова стабільність; націленість на боротьбу з бідністю; моніторинг і оцінка ринків; моніторинг і оцінка ризиків та діяльності держав-членів.

Детальніше про спільні принципи діяльності складена табл. 2.2.

Ще одним важливим принципом діяльності МФО є взаємовигідність – співробітництво для всіх його країн-учасників має бути взаємовигідним для кожної країни.

Таблиця 2.1.

Основні характеристики міжнародних фінансових організацій

Організація	МВФ	Група СБ	ЄБРР
Рік заснування	1944	1944	1991
Мета діяльності	Забезпечення стабільності глобальної фінансової системи, підтримка макроекономічної стабільності в країнах-членах, кредитування країн-членів, допомога у вирішенні проблем платіжного балансу	Діяльність на зниження бідності, підтримку сталого розвитку у країнах-членах, надання фінансової допомоги, співрозробка проєктів та консультації	Підтримка розвитку ринкової економіки та приватизації в країнах, з перехідної економікою, фінансування проєктів на підтримку приватного сектору та розвитку інфраструктури країн
Склад МФО	190 країн-членів, у тому числі Україна	189 країн-членів, у тому числі Україна	69 країн-членів, в тому числі Україна
Джерела фінансування	Кошти від країн-членів, доходи за позиковими операціями, спеціальні права запозичення	Кошти від країн-членів, доходи за позиковими операціями, міжнародні ринки капіталу	Кошти від країн-членів, доходи за позиковими операціями, емісія облігацій на ринку капіталу
Структура МФО	Загальна рада, Виконавчий директорат, Комітет з кредитних операцій	Група СБ: МБРР, МФК, МАРР, МАГІ, МЦФР	Загальна рада, Рада директорів, Управлінський комітет
Головні інструменти впливу	Фінансова допомога, технічна допомога, рекомендації у сфері економічної політики	Фінансова допомога, проєкти розвитку, консультації, експертні оцінки	Фінансова допомога, проєкти розвитку, консультації, експертні оцінки
Фокус діяльності МФО	Глобальна фінансова стабільність, збалансування платіжних балансів, стимулююча політика та реформування економіки	Подолання бідності, забезпечення сталості розвитку, освіта та навчання, розвиток охорони здоров'я, енергетики, сільського господарства та інфраструктури	Розвиток приватного сектору, підтримка підприємництва, енергетика, інфраструктура, екологія

Джерело: складено автором

Цей принцип повністю відповідає національним інтересам країн-учасниць МФО. Інша сторона участі – певна залежність від інших і рішень керівництва МФО.

Таблиця 2.2.

Спільні риси для міжнародних фінансових організацій

Принцип	Опис
Міжнародність	Глобальна або регіональна спрямованість МФО, вирішення фінансових питань декількох країн або регіонів. Робота з різними країнами, створення стандартів та політик міжнародного значення.
Співпраця	Співпраця МФО з урядами, центральними банками, фінансовими установами та іншими зацікавленими сторонами з метою вирішення фінансових питань. Сприяння обміну інформацією, експертизі та координації дій між різними учасниками.
Фінансова стабільність	Діяльність МФО на забезпечення стабільності фінансової системи, як основи для економічного зростання та розвитку. Спрямування зусиль на моніторинг фінансових ризиків, розробку регулятивних рамок та рекомендацій з питань фінансової політики.
Розвиток та боротьба з бідністю	Вирішення МФО питань розвитку та боротьби з бідністю. Фінансова підтримка країн з низьким рівнем доходу, впровадження програм соціального захисту, фінансування інфраструктурних проєктів та сприяння розвитку людського капіталу.
Моніторинг та оцінка	Застосування МФО моніторингу та оцінки фінансових ринків, економічних трендів та ризиків. Збір та аналіз даних, аналіз та дослідження результатів, оприлюднення звітів, інформації, рекомендацій для прийняття рішень урядами та ринковими учасниками.
Розробка стандартів та політик	Сприяння МФО розробці та встановленню стандартів та політик у фінансовій сфері. Наприклад, розробка стандартів бухгалтерського обліку, рекомендацій щодо фінансового регулювання, етичних норм та принципів корпоративного управління.
Технічна допомога	Технічна допомога МФО країнам з метою розвитку фінансових ринків, підвищення фінансової грамотності, зміцнення фінансових інституцій та поліпшення управління ризиками. Організація навчання, освітні заходи, консультації, фінансова підтримка проєктам розвитку.

Джерело: складено автором

Але в умовах інтернаціоналізації та глобалізації це необхідна умова взаємодії країн світу.

Тож далі розглянемо, як МФО взаємодіють з країнами-учасниками МФО.

Оцінити ефективність міжнародного співробітництва з іноземними партнерами можна на трьох основних напрямках:

1) рівень управління – національний рівень, окремі регіони, конкретні підприємства та їх підгалузі;

2) за видом діяльності – зовнішня торгівля, науково-технічне співробітництво, валютні операції, інвестиції, спільне підприємництво тощо;

3) за обсягом діяльності – зовнішньоекономічна діяльність, науково-технічне співробітництво, інвестиції, спільні підприємства тощо.

Представимо в табл. 2.3 більш конкретно напрямки діяльності МФО.

Таблиця 2.3.

Основні принципові напрямки діяльності МФО

Міжнародна фінансова організація	Принципи діяльності
Міжнародний валютний фонд	1. Надання фінансової допомоги країнам-членам у разі економічних криз або платіжного балансу 2. Нагляд за макроекономічною політикою країн-членів 3. Забезпечення стабільності міжнародної фінансової системи
Світовий банк	1. Надання фінансування для розвитку країн-членів 2. Підтримка соціальних та економічних проєктів у країнах з низьким рівнем розвитку 3. Підтримка зусиль у боротьбі з бідністю та змінами клімату
Банк міжнародних розрахунків	1. Забезпечення безперебійних розрахунків та співробітництва між центральними банками 2. Надання рекомендацій та консультацій з питань валютної політики 3. Визначення стандартів та розробка рекомендацій з питань розрахунків та платежів
Міжнародна фінансова корпорація	1. Фінансування приватного сектору в країнах-членах 2. Підтримка розвитку приватного бізнесу та інфраструктури 3. Забезпечення інвестиційної та фінансової підтримки у разі нестачі внутрішніх ресурсів

Джерело: складено автором на основі [7, 8, 9]

Варто зауважити, що ці напрямки можуть дещо змінюватися з часом або бути деталізованими в різних документах МФО, які стосуються регулювання їх діяльності.

Отже, МВФ є міжнародною організацією, яка об'єднує 190 країн-членів. Однією з основних функцій МВФ є надання фінансової підтримки країнам-членам, якщо вони

мають фінансові труднощі або для забезпечення стабільності їх економіки необхідне зовнішнє фінансування. Це може бути надання кредитів, гарантій, технічної допомоги та консультування з питань економічних реформ. Також МВФ здійснює моніторинг економічних показників та реформ країн-членів для оцінки їх прогресу та для оцінки допомоги від МВФ. Це допомагає спланувати наступні заходи, необхідні для досягнення стабільності та сталого розвитку.

Фінансовий рік (ФР) МВФ триває з 1 травня по 30 квітня. У річному звіті МВФ відображаються результати аналізу та політичні міркування виконавчих директорів МВФ, спеціальні права запозичення (СПЗ) використовуються як розрахункова одиниця МВФ; для зручності здійснюється і приблизна конвертація фінансових даних МВФ у долари США.

У квітні 2023р. обмінний курс СПЗ до долара США становив 1 долар США = 0,742386 СПЗ, а обмінний курс долар США до СПЗ становив 1 СПЗ = 1,34701 долар США. У 2022р. – 1 долар США = 0,743880 СПЗ і 1 СПЗ = 1,34430 долар США.

Позики МВФ поділяються на дві категорії:

- позики GRA за відсотковими ставками, які визначені середнім значенням, що переважає серед основних світових валют;

- позики країнам з низьким рівнем доходу на пільгових умовах.

Усі позики в рамках Цільового фонду МВФ для боротьби з бідністю та зростання (PRGT) наразі надаються під нульовий відсоток. Із запровадженням RST з'явилася третя категорія кредитування, яка охоплює багаторівневу структуру процентних ставок, диференційовану між групами країн. При цьому, члени з низькими доходами отримують переваги від більш сприятливих умов.

Оглянемо 2022 фінансовий рік за даними річного звіту.

Отже, МВФ продовжував реагувати на економічні виклики, спричинені пандемією COVID-19 і війною росії в Україні, швидко та масштабно, переважно шляхом екстреного фінансування та програмного кредитування. Ця діяльність допомогла захистити життя та засоби до існування людей і полегшити адаптацію до

удари. Країни з низьким рівнем доходу, продовжували стикатися з дуже складною економічною ситуацією, включаючи зростання цін на енергоносії та відсутність продовольчої безпеки через війну в Україні.

30.09.2022р. МВФ затвердив нову тимчасову FSW у рамках своїх інструментів надзвичайного фінансування на 12 місяців, пізніше – новий канал екстреного фінансування для країн-членів, які мають термінові потреби в платіжному балансі через гостру відсутність продовольчої безпеки, різке збільшення рахунків за імпортом продовольства або шок для експорту зернових. Доступ відповідав фактичним потребам платіжного балансу та був обмежений 50% квоти. Це був додатковий до поточних річних лімітів доступ за механізмом швидкого кредитування (RCF) та інструментом швидкого фінансування (RFI). Сукупний ліміт доступу за стандартним вікном RFI та вікном екзогенного шоку RCF, який становив 150% квоти, було збільшено до 175% квоти для членів, які беруть позики через FSW [21]. Відображаючи складну глобальну ситуацію, попит на пільгове фінансування МВФ залишався високим порівняно з рівнем до пандемії. У 2023 фінансовому році МВФ схвалив близько 5,7 млрд. \$ США нових пільгових кредитних зобов'язань для країн з низьким рівнем доходу. 6.03.2023р. Виконавча рада МВФ підвищила річний і сукупний ліміт доступу GRA зі 145 і 435 відсотків квоти відповідно до 200 і 600 відсотків. квота відповідно.

17 березня 2023р. МВФ схвалив зміни до політики фінансових гарантій. У ситуаціях надзвичайно високої невизначеності МВФ може надати екстрене фінансування для задоволення нагальних потреб членів у платіжному балансі за умови дотримання певних гарантій. 48-місячний EFF для України в розмірі 11,6 млрд. SDR, затверджений у березні 2023р., став першим застосуванням нової політики фінансових гарантій МВФ.

Обсяги фінансової допомоги МВФ, затвердженої у 2022 фінансовому році представлена в табл. 2.4.

Таблиця 2.4.

Фінансова допомога затверджена у 2022 фінансовому році,
станом на 30 квітня 2022 р. (у мільйонах спеціальних прав запозичення, М SDR)

Країна	Вид позики	Сума, М SDR	Країна	Вид позики	Сума, М SDR
ВІРМЕНІЯ	SBA	128,8	МАЛАВІ	RCF	69,4
БАНГЛАДЕШ	RST	1000	МАВРИТАНІЯ	EFF	42,9
	ECF	1645,6		ECF	21,05,2024
	ECF	822,8	МОЛДОВА	EFF	129,5
БАРБАДОС	RST	141,8		ECF	64,8
	EFF	85,1	МАРОККО	FCL	3726,2
БЕНІН	EFF	322,7	МОЗАМБІК	ECF	340,8
	ECF	161,3	ПІВНІЧНА МАКЕДОНІЯ	PLL	406,9
БУРКІНА ФАСО	RCF	60,2	ПАКИСТАН	EFF	720
КАБО ВЕРДЕ	ECF	45	ПАПУА-НОВА ГВІНЕЯ	EFF	456,2
ЦЕНТРАЛЬНОАФРИКАНСЬКА РЕСПУБЛІКА	ECF	141,7		ECF	228,1
ЧИЛІ	SLL	2,529	ПЕРУ	FCL	4003,5
	FCL	13 954	РУАНДА	RST	240,3
КОСТА-РІКА	RST	554,1	СЕНЕГАЛІ	SBA	86,3
ЄГИПЕТ	EFF	2350,2		SCF	43,2
ГАМБІЯ	ECF	15,06,2024	СЕРБІЯ	SBA	1898,9
ГРУЗІЯ	SBA	210,4	ПІВДЕННИЙ СУДАН	RCF	86,1
ГВІНЕЯ	RCF	53,6	ШРІ ЛАНКА	EFF	2,286
ГВІНЕЯ-БІСАУ	ECF	28,04,2024	ТАНЗАНІЯ	ECF	795,6
ГАЇТІ	RCF	81,9	ТОНГА	RCF	06,09,2024
ЯМАЙКА	RST	574,4	УКРАЇНА	RFI	1005,9
	PLL	727,5		EFF	11608,3
ЙОРДАНІЯ	EFF	75,5	ЗАМБІЯ	ECF	978,2
КЕНІЯ	ECF	162,8			

Джерело: складено автором на основі [21]

Обсяги фінансування потреб країн за основними видами договорів
представлено на рис. 2.1.

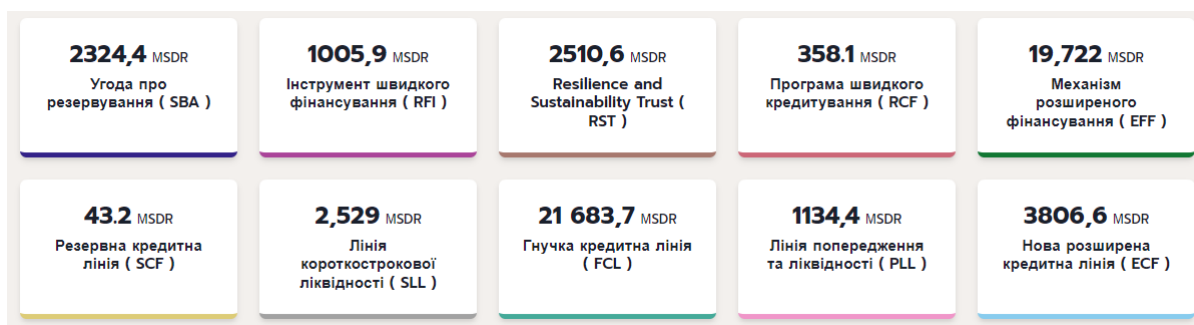

Рис. 2.1. Обсяги фінансування потреб країн за основними видами договорів

Джерело: [21]

Попит на кредитування та підтримку в рамках запобіжних механізмів МВФ залишався високим у 2023 фінансовому році. У період з 1.05.2022р. по 30.04.2023р. було схвалено нові запити на суму близько 55,1 млрд. СПЗ, зосереджених на таких сферах: екстрене фінансування в рамках RFI та RCF, включаючи фінансування в рамках FSW. МВФ отримав і Виконавча рада схвалила запити на екстрене фінансування від семи країн на суму 1,4 млрд. SDR – приблизно 1,8 млрд. \$ США., з яких близько 0,4 млрд. SDR (0,5 млрд. \$ США) було виплачено шести країнам з низьким рівнем доходу [21].

У жовтні 2022р. Україна першою з учасників отримала екстрене фінансування в рамках новоствореної FSW у розмірі 1 млрд SDR.

Спираючись на існуючі домовленості про кредитування МВФ їх розширює, щоб задовольнити нагальні нові потреби у фінансуванні в контексті поточного політичного діалогу на суму 1,3 млрд. СПЗ. Виконавча рада схвалила збільшення домовленостей шістьма членами.

Також Виконавча рада схвалила 20 нових безпопереджувальних угод МВФ із 16 країнами. Це включало 10 домовленостей у рамках Програми розширеного кредитування на загальну суму 3,56 млрд. SDR, 8 у рамках EFF на загальну суму 18,8 млрд. SDR і 3 у рамках SBA на загальну суму 2,2 млрд SDR, а також одну угоду PLL для SDR. 0,4 млрд. Крім того, членам було надано 5 запобіжних угод – 3 FCL, 1 PLL і 1 короткострокову лінію ліквідності (SLL) [21].

У травні 2022р. Чилі була першим членом, який подав запит на угоду SLL, яку було схвалено Виконавчою радою.

Крім того, Виконавча рада схвалила запити щодо домовленостей у рамках RSF, спрямованих на зміну клімату, від п'яти країн: Бангладеш, Барбадос, Коста-Ріка, Ямайка та Руанда (на загальну суму близько 2,5 млрд. SDR).

Полегшення боргу в рамках Ініціативи бідних країн із великою заборгованістю (HIPC) – 17.06.2022р. Виконавча рада МВФ втретє схвалила проміжну допомогу HIPC для Сомалі в рамках розширеної Ініціативи HIPC. Схвалення було на суму

0,68 млн. SDR. і було збільшено на 0,13 млн. SDR 5.04.2023р., щоб повністю покрити відповідні фінансові зобов'язання Сомалі перед МВФ у період з 17.06.2022р. по 16.06.2023р. [21].

Обсяг спеціальних прав запозичення МВФ зростає в часі покроково. Остання зміна була у 2021р. і станом на квітень 2023р. SDR сягає 660,698 млрд.

2.2. Основні результати співпраці України та Міжнародного валютного фонду

Членство України у МВФ розпочалося після прийняття Верховною Радою Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» від 3 червня 1992р. [22]. Голова Національного банку України (НБУ) є керуючим від України в МВФ. Від імені України він голосує за проекти резолюцій Ради керуючих МВФ. Цього заступником є Міністр фінансів України. Основним напрямками співпраці України та НБУ з МВФ є співпраця за програмами підтримки платіжного балансу – stand-by та механізм розширеного фінансування, щорічні консультації МВФ, його технічна допомога Україні та ін. [23].

Починаючи з 1994р. Україна активно співпрацює з МВФ, використовуючи його допомогу для забезпечення макроекономічної стабільності розвитку, створення необхідних умов для впровадження економічних реформ та в разі необхідності. За 31 рік співпраці з МВФ в Україні було розпочато 16 програм економічного розвитку та підтримки впровадження реформ в Україні загальним обсягом 53,9 млрд. \$ США [24]. Відповідні фінансові ресурси використовувалися на покриття дефіциту державного бюджету та золотовалютних резервів Національного банку України. Також завдяки програмам МВФ в Україні була можливість посилити фінансову та фінансову стабільність, поступово впроваджувати структурні реформи, сприяти розвитку України у напрямку стабільності та збалансованості.

Основні цілі співробітництва України з МВФ:

- стабілізація української фінансової системи
- проведення структурних реформ
- створення підґрунтя для сталого економічного зростання [24].

На початку березня 2022р. Виконавча рада МВФ схвалила надання Україні коштів у розмірі 1,4 млрд. \$ США (1005,9 млн. SDR) у рамках Інструменту для прискореного фінансування (РФІ) з метою сприяння задоволенню невідкладних потреб у фінансуванні та пом'якшення економічних наслідків війни [7]. При цьому Виконавча рада висловила рішучу підтримку народу України.

З початку повномасштабної військової агресії росії Україна отримувала МВФ допомогу у рамках різних інструментів – Інструмент швидкого фінансування (Rapid Financing Instrument – RFI), Механізм розширеного фінансування (Extended Fund Facility – EFF)), на пільговій та грантовій основі від міжнародних партнерів через спеціально створений Адміністративний рахунок МВФ [24].

31.03.2023р. Радою виконавчих директорів МВФ було схвалено нову Програму в рамках Механізму розширеного фінансування (EFF) у розмірі 11,6 млрд SDR (близько 15,6 млрд. \$ США). Вона є частиною пакету підтримки України загальною вартістю у 115 млрд \$ США. Програма розрахована на 4 роки і складатиметься з 11 переглядів. Для України вона включає підтримку політики збереження фіскальної, цінової та фінансової стабільності, підтримку українського економічного відновлення, паралельно передбачається покращення управління та зміцнення інституції задля довгострокового зростання в контексті післявоєнної відбудови та шляху України до вступу в ЄС [24].

Таким чином, на квітень 2023р. Україна мала 3314,96 млн. SDR (при квоті 2011,8 млн. SDR). Непогашені покупки та позики склали 9041,44 млн. SDR, на 31.03.2024р. – 9065,93 млн. SDR [25]. Кількість домовленостей з моменту членства склали 14 раз – табл. 2.5. В табл. 2.5. відображена історія співпраці України з МВФ,

яку можна поділити на певні періоди відповідно до програм, розроблених Фондом для України. Саме ці програми наведено в таблиці.

Таблиця 2.5.

Динаміка співпраці України з МВФ

Програма	Дата початку програми фінансування	Кінцева дата використання кредиту	Сума, млн. СПЗ
Standby Arrangement	Apr, 1995	Apr, 1996	997,300
Standby Arrangement	May, 1996	Feb, 1997	598,200
Standby Arrangement	Aug, 1997	Aug, 1998	398,920
Extended Fund Facility	Sep, 1998	Sep, 2002	1,919,950
Standby Arrangement	Mar, 2004	Mar, 2005	411,600
Standby Arrangement	Nov, 2008	Jul, 2010	11,000,000
Standby Arrangement	Jul, 2010	Dec, 2012	10,000,000
Standby Arrangement	Apr, 2014	Mar, 2015	10,976,000
Extended Fund Facility	Mar, 2015	Dec, 2018	12,348,000
Standby Arrangement	Dec, 2018	Feb, 2020	2,800,000
Standby Arrangement	Jun, 2020	Mar, 2022	3,600,000
Rapid Financing Instrument	Mar, 2022	Mar, 2022	1,005,900
Rapid Financing Instrument	Oct, 2022	Oct, 2022	1,005,900
Extended Fund Facility	Mar, 2023	Mar, 2027	11,608,250

Джерело: складено автором на основі [25]

21 березня Виконавча рада МВФ завершила третій перегляд програми Механізму розширеного фінансування (Extended Fund Facility – EFF) для України. 25.03.2024р. Україна отримала четвертий транш фінансування на суму близько 880 млн \$ США (663,9 млн SDR) від МВФ у рамках цієї програми [25]. Україна залучила вже близько 5,4 млрд \$ США з передбачених програмою 15,6 млрд \$ США (11,6 млрд SDR). Перший транш за програмою в розмірі 2,7 млрд \$ США (2,011.83 млн SDR) отримано 31.03.2023 та спрямовано на поповнення загального фонду Державного бюджету України.

Ця Програма затверджена Виконавчою радою МВФ 31.03.2023. Вона розрахована на чотири роки і має на меті вирішення проблем з платіжним балансом та відновлення середньострокової зовнішньої стійкості, відновлення фіскальної та боргової стійкості, а також середньострокової зовнішньої життєстійкості з одночасним сприянням довгостроковому зростанню в контексті післявоєнної відбудови та процесу вступу до Європейського Союзу [24]. За планом її реалізація складається з двох етапів:

- з метою збереження макроекономічної та фінансової стабільності в контексті війни з одночасною підготовкою підґрунтя для потужного післявоєнного відновлення;
- повоєнний, з метою поглиблення структурних реформ, проведення додаткових реформ макроекономічної політики для відновлення середньострокової зовнішньої стійкості, підтримання відбудови та сприяння швидкому довгостроковому зростанню, а також прискорення реалізації зусиль щодо вступу до ЄС [24].

Маємо зазначити, що співпраця України з МВФ суттєво впливає на економічний розвиток країни та його стабільність. Україна 14 раз зверталася до МВФ для отримання фінансової підтримки та консультацій. Метою таких звернень до початку війни було впровадження необхідних реформ та забезпечення стійкого розвитку економіки. МВФ надає Україні і суттєву фінансову допомогу. Кошти спрямовуються на забезпечення стабільності платіжного балансу, реформування фінансового сектору та підтримки соціальних програм. Також МВФ регулярно надає Україні макроекономічні консультації. Вони включають обговорення макроекономічної політики, детальний аналіз ризиків, допомога з розробкою стратегій сталого економічного зростання. Необхідну експертну підтримку та консультативну допомогу в сфері економічного управління здійснюють фахівці МВФ для українських владних органів та економічних експертів.

Для України результатами основними результатами співпраці з МВФ є впровадження структурних реформ. Так, в країні проводиться активна робота над

впровадженням політичних, фінансових та економічних реформ. Метою реформ є покращенню інвестиційного клімату, розвиток підприємництва та, в кінцевому результаті, забезпечення сталого економічного зростання. МВФ не тільки надає підтримку у розробці та впровадженні цих реформ, а й контролює їх виконання на досягнення позитивних результатів та ефективного використання фінансових ресурсів.

2.3. Співпраця України зі Світовим банком

З МФО Світовий банк є другим після МВФ фінансовим партнером України. Їх розпочалася у 1992р. з підписання Статтей Угоди Міжнародного банку реконструкції та розвитку у Вашингтоні. Україна стала 167-м членом Світового банку [26].

Керуючим від України у Світовому банку визначено Міністра фінансів України, а його заступником є Перший віце-прем'єр-міністр – Міністр економіки України. Національний банк є банком-депозитарієм [23].

Україна тісно співпрацює з такими підрозділами СБ як Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК) та Міжнародна асоціація розвитку (МАР). За допомогою ресурсів цих організацій реалізується фінансова та технічна підтримка державного бюджету, здійснюються інституційні та структурні реформи, здійснюється підготовка та реалізація довгострокових інвестиційних проєктів, які відповідають пріоритетним напрямам економічного розвитку України [23]. НБУ разом з Урядом України співпрацює з МБРР та МАР у рамках системних проєктів підтримки державного бюджету та реалізації в Україні інвестиційних проєктів з метою розвитку фінансового сектору.

З моменту підписанням Статтей Угоди СБ підтримує порядок денний Уряду України, надає країні позики на реформи, приватизацію та реструктуризацію підприємств та на охорону навколишнього середовища. Окрім того, СБ надає Україні некредитні програми для оцінки та реалізації концепції поліпшення торговельної політики, зниження рівня бідності, економічного впливу пандемії ВІЛ/СНІДу,

вдосконалення регіональної політики, міжурядових відносин, пенсійної політики, податкової політики, оглядів фінансового сектору, дослідження реформ у сфері охорони здоров'я та освіти [26].

Спільна діяльність включає підготовку Меморандуму про економічний розвиток України, проведення досліджень у сфері забезпечення продовольством та сільського господарства, сільських бюджетів, енергетики, вугільного сектору, охорони навколишнього середовища та аналізу державних витрат на охорону навколишнього середовища [27].

За роки співробітництва СБ затвердив для України 72 позики загальним обсягом більш ніж 15,4 млрд. \$ США та 2,2 млрд євро, з яких отримано 14,2 млрд. \$ США та 2,2 млрд євро [24]. Найбільша кількість проєктів Світового банку в Україні втілюється в сферах публічного управління, енергетики та у банківській сфері.

7.03.2022р. Рада директорів СБ схвалила додатковий пакет бюджетної підтримки під назвою «Фінансування надзвичайної економічної ситуації в Україні» або «Вільна Україна» для України у розмірі 489 млн. \$ США. Пакет включає:

- додаткову позику в розмірі 350 млн. \$ США;
- гарантію в розмірі 139 млн. \$ США;
- грантове фінансування в розмірі 134 млн. \$ США;
- паралельне фінансування в розмірі 100 млн. \$ США.

Затим, загальний обсяг мобілізованої допомоги складає 723 млн. \$ США.

Допомога розрахована на критично важливі послуги громадянам України, в тому числі, лікарняні, пенсії для людей похилого віку та соціальні програми для вразливих груп населення.

В подальшому Україні були надані гарантії у розмірі 80 млн євро (еквівалент 89 млн. \$ США) від Нідерландів та 50 млн. \$ США від Швеції. Також, СБ було створено Багатосторонній донорський трастовий фонд (MDTF) з метою для сприяти передачі грантових ресурсів від донорів Україні. Ряд країн – Велика Британія, Данія, Латвія,

Литва та Ісландія надали загалом 134 млн. \$ США. До пакету допомоги було додано паралельний імпортерний фонд у розмірі 100 млн. \$ США від Японії [28].

7.06.2022р. Радою директорів СБ було схвалено додаткове фінансування проекту «Державні видатки на підтримку розвитку адміністративної спроможності України» за розміром 15,48 млрд. \$ США.

З лютого 2022р. Група Світового банку мобілізувала для України понад 42 млрд. \$ США фінансової підтримки. З них, майже 36 млрд. \$ США вже надійшли до України (станом на 2.06.2024р.). 95% цього фінансування надали донори з розвитку [29]. Детальніше про це в табл. 2.6.

Таблиця 2.6.

Мобілізована Світовим банком фінансова
підтримка для України з 24.02.2022р.

Фінансування на відновлення в умовах надзвичайної економічної ситуації в Україні (BILINA Україна)	\$2,252	млрд
Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління (PEACE)	\$25,517	млрд
Цільовий фонд підтримки, відновлення, відбудови та реформування України (URTF)	\$1,774	млрд
Внески у Проєкт «Зміцнення системи охорони здоров'я та збереження життя (HEAL Ukraine)»	\$223	млн
Співфінансування від Банку розвитку Ради Європи (CEB)	\$109	млн
Цільовий фонд з надання необхідної кредитної підтримки Україні (ADVANCE Ukraine), що підтримується Урядом Японії	\$7,188	млрд
Позика на підтримку політики розвитку та відновлення	\$1,5	млрд
«Екстрений проєкт надання інклюзивної підтримки для відновлення сільського господарства України (ARISE)»	\$230	млн
Проєкт «Інвестиції у соціальний захист задля підвищення охоплення, стійкості та ефективності (INSPIRE)»	\$1,2	млрд
Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління (PEACE)	\$1,086	млрд
Позика на політику розвитку «Основи зростання»	\$984	млн
Позика на політику розвитку «Основи зростання»	\$516	млн
Проєкт «Зміцнення Фонду часткового гарантування кредитів для малих фермерських господарств в Україні» (грант ЄС)	\$11	млн
Інші позики Світового банку (Реструктуризація та діючий портфель)	\$1,125	млрд

Джерело: складено автором на основі [29]

Отже, Група Світового банку здійснює якнайповнішу і оперативну підтримку та допомогу згідно з напрямками його діяльності. За час протягом якого Україна співпрацює з СБ реалізовані багато проєктів у сфері центрального урядування, енергетичному та банківському секторах, на відновлення водопостачання, каналізації, опалення, електроенергетики, енергоефективності, будівництво доріг, соціальний захист, освіту та ін. Наразі учасниками співпраці здійснюються заходи з імплементації нових спільних системних проєктів, які будуть впроваджуватись у процесі відбудови України. До них відносяться, наприклад, проєкти реконструкції транспортної інфраструктури «RELINK», електроенергетичного сектору «Re-Power», підтримки системи охорони здоров'я «Heal Ukraine», відновлення зруйнованого житла громадян внаслідок бойових дій «HOPE». Рід проєктів наразі знаходяться на етапі підготовки.

2.4. Співпраця України з Європейським Банком Реконструкції та Розвитку

ЄБРР – це один з найбільших інституційних інвесторів в Україні. У рамках своєї стратегії ЄБРР здійснює діяльність у двох напрямках:

- надання міжнародних кредитів на вигідних умовах під державні гарантії;
- кредитування приватних компаній на комерційній основі.

Україна – член ЄБРР з 1992р. Постійне представництво ЄБРР в Києві функціонує з 1993р. Керуючим від України в ЄБРР є Міністр фінансів України, його заступником – Голова Національного банку [23]. Фінансові ресурси ЄБРР направлені на здійснення економічних реформ в Україні. Також, ЄБРР надає інвестиції для інвестиційних проєктів розвитку в приватному та державному секторах та здійснює технічну допомогу.

ЄБРР працює лише на комерційних засадах. Його кредити цільові, виключно під конкретні проєкти приватним і державним структурам. Розглядаються варіанти розвитку економіки крім оборонної, тютюнової та проєктів грального бізнесу. Також

ЄБРР здійснює прямі інвестиції, консультації, навчання банкірів та менеджерів, допомогу в організації системи розподілу продовольства тощо.

Для України у листопаді 2020р. Рада директорів ЄБРР ухвалила рішення про створення Рахунку міжнародного співробітництва з питань Чорнобиля [23]. Кошти з цього рахунку направляються на подолання викликів, які ще залишаються в Чорнобильській зоні, забезпечення належного використання результатів роботи Чорнобильського фонду «Укриття» та Рахунку ядерної безпеки (сховище відпрацьованого ядерного палива та завод з переробки рідких радіоактивних відходів).

Сукупний обсяг виділеного Україні Банком фінансування на кінець березня 2023р. складає 18,1 млрд. євро на реалізацію 529 проєктів. При цьому в українському портфоліо частка приватного сектору складає 39%.

На початку війни у березні 2022р. ЄБРР оголосив початковий «пакет стійкості» у розмірі 2 млрд. євро. Кошти направлялися на фінансування допомоги громадянам, компаніям і країнам, на які негативно вплинула війна рф проти України.

Для українських компаній розрахована підтримка у формі відстрочених кредитів, підтримки ліквідності та торговельного фінансування. Також передбачалася допомога у релокації з метою продовження діяльності. Країни – сусіди України, отримала допомогу у зв'язку з приїздом біженців, на пом'якшення наслідків війни та санкцій для їх енергетичного сектору, підтримання ліквідності для малого та середнього бізнесу.

З початку 2022р. Україна отримала від ЄБРР фінансування на сім проєктів на загальну суму понад 875 млн. євро – табл. 2.7.

Не всі проєкти з наведених в табл. Були реалізовані. Так, проєкт модернізації мариупольського сміттєзвалища було скасовано через війну в Україні [31].

У 2023р. ЄБРР надав Україні в загальному обсязі 2,1 млрд €, а з початку війни – 3,8 млрд. € [32]. Донорське фінансування з нефінансованими гарантіями складало

1,6 млрд. €. Майже половина цих коштів надійшла від Європейського Союзу. Також свої внески зробили окремі донори – Канада, Норвегія, Іспанія та Нідерланди.

Таблиця 2.7.

Державні проекти, профінансовані за участі ЄБРР, з початком у 2022-2023рр.

Назва проєкту	Сектор	Дата	Статус	Сума, євро
GrCF2 W2 – Mariupol Solid Waste Project	Муніципальна та екологічна інфраструктура	19.01.2022	Скасовано	14,500,000
NAK Emergency Gas Finance	Природні ресурси	21.06.2022	Погашення	300,000,000
City of Lviv emergency liquidity loan under RLF	Муніципальна та екологічна інфраструктура	20.09.2022	Виплата	25,000,000
Ukrenergo Transmission Network Emergency Restoration	Енергія	24.11.2022	Виплата	300,000,000
RLF – Dnipro Emergency Liquidity	Муніципальна та екологічна інфраструктура	13.12.2022	Затверджено	25,000,000
UPTF2 Khmelnytskyi Trolleybus	Муніципальна та екологічна інфраструктура	24.02.2023	Підписано	10,600,000
Ukraine Railways (UZ) Emergency Support	Транспорт	07.03.2023	Затверджено	200,000,000

Джерело: складено автором на основі [30]

На 01.06.2024р. Україні було видано ЄБРР фінансування сукупним обсягом 19,55 млрд. € на реалізацію 574 проєктів. Наразі реалізуються в державному секторі економіки 10 спільних з ЄБРР на суму 2115,0 млн. €. На даний момент в них реалізовано 45,10% загальної суми позик.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ КРАЇНИ У СПІВПРАЦІ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

3.1. Проблемні питання розвитку співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями та пропозиції щодо їх вирішення

В Україні поза нагальними проблемами, пов'язаними з війною, існує багато проблемних питань. Їх вирішення зіштовхується з браком фінансування. Саме тому так необхідно забезпечення достатнього обсягу фінансових ресурсів. Наприклад, для проведення системних та структурних реформ. І співпраця з міжнародними фінансовими організаціями є дуже важливим напрямом для подальшого розвитку. В цьому сенсі постає завдання створення Україною нової внутрішньополітичної та дипломатичної платформ та розробка і вдосконалення національної стратегії взаємодії з міжнародними організаціями.

Наприклад, для налагодження більш ефективного партнерства з МВФ Україні потрібно подумати про вирішення ряду завдань і врахування:

- 1) зорганізувати активну участь України в діяльності МВФ, включення в діяльність стосовно розробка та імплементації принципів операційної реформи МВФ;
- 2) вивчення досвіду впровадження реформ в економічно та геополітично близьких країнах задля вдосконалення процесів реалізації українських реформ ,які є необхідною умовою отримання наступних кредитів;
- 3) вирішення важливих питань стосовно підвищення рівня України у міжнародному кредитному рейтингу, створення сприятливого інвестиційного клімату, впровадження заходів на забезпечення розвитку стратегічних галузей економіки

4) різностороння співпраця з метою отримання інформаційної та консультативної підтримки.

Досягнення зазначених цілей можлива за реалізації низки національних тактичних заходів. Наприклад, регуляторними заходами на рівні правлячої еліти держави обмежити використання коштів Фонду для погашення державного боргу та бюджетного дефіциту; якщо пенсійний фонд не може здійснювати виплати, то виключити соціальні виплати з рахунку боргового фонду; підтримувати бюджет та бюджетний дефіцит. Для подолання дефіциту бюджету особливу увагу варто приділяти економічному розвитку країни.

Реалізація цілей вимагає постійного вдосконалення керуючих органів – державних адміністративних та виконавчих, на які покладено відповідальність за отримання та витрачання коштів Фонду, а також суворого контролю за цими процесами. Перш за все, необхідно боротися з корупцією та відстежувати структуру власності компаній, які прямо чи опосередковано управляються державою та отримують кредити від держави. Необхідність трансформації української економіки від сировинної до економіки, заснованої на знаннях, неодноразово визнавалася в урядових програмах і концепціях. Незважаючи на кризу в цих секторах, науковий та промисловий потенціал України є її головним ресурсом, який має бути використаний в першу чергу для підвищення її конкурентоспроможності. У цьому контексті позикові ресурси Фонду мають спрямовуватися на довгострокові та середньострокові проекти в цих секторах.

Більше того, оскільки належний розвиток вищої освіти і науки є передумовою подальшого розвитку наукомістких галузей, бажано, щоб Фонд фінансував реалізацію довгострокових проектів. Водночас не слід забувати про можливість диверсифікації проектного фінансування, щоб уникнути економічної та політичної залежності від МВФ. Важливо також відбирати найбільш важливі для розвитку української економіки проекти: Відносини з МВФ нададуть Україні гаранта на міжнародному ринку, і на основі цього інші організації та країни будуть приймати рішення про

співпрацю з Україною. Це дуже важливо для нас, оскільки нам потрібна відносна економічна незалежність для зміцнення наших економічних позицій у світі.

Виходячи з поточного стану відносин між Україною та міжнародними фінансовими організаціями, можна розглянути наступні принципи розвитку співпраці з міжнародними фінансовими організаціями:

- 1) Реорганізувати та диверсифікувати форми отримання фінансової підтримки;
- 2) врахування результатів моніторингових досліджень та максимальне використання потенціалу організації для підтримки національного розвитку шляхом консультацій, без надання державних гарантій чи фінансових зобов'язань
- 3) Дослідження стратегічно важливих сфер національної економіки, які "платять" і приносять дохід у довгостроковій перспективі, та фокусування залучених коштів на цих сферах; та
- 4) Якісний аналіз проєктних документів, поданих до фінансових установ, з метою визначення їхнього потенціалу для залучення цих коштів.
- 5) Моніторинг переліків проєктів, оприлюднення інформації про стан їх реалізації та розробка системи оцінки використання міжнародних кредитів;
- 6) Проведення загальних структурних реформ з використанням коштів, наданих МФО [33].

У світлі вищезазначеного, Україні необхідно ретельно розглянути можливість створення або доєднання до інтеграційних союзів та умови членства або асоційованого членства в них. Також необхідно і надалі посилювати експортну діяльність з країнами, що розвиваються, зі стабільним економічним зростанням. Також можливості можуть бути створені шляхом реалізації міжнародних інвестиційних інтеграційних проєктів у високотехнологічних галузях (авіабудування, космічні технології, приладобудування) з цими країнами. Підвищення фінансово-економічної конкурентоспроможності за рахунок таких заходів створить можливості для доступу до кредитів МВФ на більш вигідних умовах, забезпечить стійке зростання

стратегічних галузей української економіки та загалом зменшить залежність від МВФ за рахунок розвитку партнерських відносин з різними економічними центрами світу.

Аналіз специфіки співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями дає змогу виокремити напрями оптимізації відносин з міжнародними фінансовими організаціями, що визначаються специфікою їхньої власної діяльності [33]. Нижче (табл. 3.1.) наведено порівняння напрямів розвитку співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями.

Таблиця 3.1.

Напрями розвитку співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями

Напрямок	Опис	Прогноз
Перший напрямок	Збереження наявних рівнів і форм взаємовідносин України з міжнародними фінансовими організаціями	Можливе збереження протиріч існуючих у відносинах, можливе посилення суперечностей у зв'язку з трансформацією організацій та розвитком національної економіки України
Другий напрямок	Перехід до отримання політичної та консультативної допомоги від міжнародних фінансових організацій	Збереження стану поточних взаємин з організаціями, зниження напруги у відносинах, позитивний вплив на розвиток України
Третій напрямок	Відсутність будь-яких відносин з міжнародними фінансовими організаціями	Важко прогнозувати наслідки, враховуючи обмежену підтримку та можливість впливу діаспори та приватних інвесторів

Джерело: складено автором

Ці напрями відображають різні можливості розвитку співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями. Вибір конкретного напрямку залежатиме від політичних, економічних та соціальних факторів, які впливають на Україну та її відносини з міжнародними фінансовими організаціями.

3.2. Реалізація реформ в Україні як чинник розвитку співпраці з міжнародними фінансовими організаціями

Виконання умов попередніх договорів між Україною та Міжнародним валютним фондом (МВФ) є надзвичайно важливим для майбутнього співробітництва між ними. Це має безпосередній вплив на фінансову стабільність країни, сприяє економічному розвитку та сприяє впровадженню необхідних реформ.

Виконання умов договорів забезпечує фінансову стабільність, оскільки МВФ надає фінансову підтримку та кредитні ресурси, що допомагають збалансувати бюджет, стабілізувати економіку та поліпшити платіжний баланс. Це сприяє зниженню ризиків фінансових криз, збереженню сталості національної валюти та привабливості країни для інвесторів.

Крім того, виконання умов договорів стимулює проведення необхідних реформ і модернізацію в різних галузях економіки та суспільства. МВФ встановлює конкретні вимоги, які передбачають проведення структурних реформ, поліпшення управління, боротьбу з корупцією та розвиток ефективних інституцій. Це сприяє створенню сприятливих умов для бізнесу, залученню іноземних інвестицій та покращенню конкурентоспроможності країни на світовому ринку.

Хоча короткостроково здійснення реформ згідно з умовами договорів призводить до навантаження на фінансову систему держави, проте в середньо- та довгостроковому сприяє підвищенню довіри іноземних партнерів до України, що відкриває нові можливості для співпраці та підтримки з іншими міжнародними організаціями. Крім того, виконання умов попередніх договорів підтримує репутацію країни як надійного партнера та довіри до неї з боку світової спільноти. [35]

Особливістю діяльності МВФ є те, що фінансова допомога надається незалежно від багатства країни-члена. Наприклад, навіть країни з високим рівнем корупції можуть розраховувати на підтримку МВФ [36].

Так само позитивним фактором співпраці з ЄБРР завжди було те, що більшість проєктів фінансується приватним сектором, за рахунок якого в результаті співпраці з ЄБРР розвиваються українські технології, створюються додаткові робочі місця, впроваджуються інноваційні управлінські рішення та вдосконалюється бізнес-система України.

Збільшення частки проєктів державного сектору може мати негативні наслідки, такі як відсутність відповідального ставлення до залучення кредитних коштів та складність моніторингу використання коштів у державних установах в країні, де поширена корупція, а реальний вплив від реалізації проєктів не очікується.

Загальний висновок з наведених фактів полягає в тому, що Україні потрібні структурні реформи. Це може включати поліпшення управління публічними фінансами, боротьбу з корупцією, зміцнення правової системи та захисту прав власності, сприяння підприємництву та розвитку конкуренції, та особливо судова реформа.

Результати співпраці з МВФ, СБ та ЄБРР вказують на важливість вдосконалення судової системи з метою забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів та забезпечення прозорості та раціонального управління проєктами та зацікавленості міжнародних фінансових організацій у подальшій співпраці з Україною.

Судова система відіграє ключову роль у забезпеченні правової держави, ефективного функціонування економіки та привабливості інвестиційного клімату. Втілення справедливості та незалежність судів є основою для підтримки прав і свобод громадян, а також для захисту бізнесу від корупції та неправомірних дій.

В рамках співпраці з МВФ Україна зобов'язалася провести судову реформу з метою покращення дієвості, незалежності та прозорості судової системи. Ці реформи передбачають зміни в процедурах призначення та звільнення суддів, забезпечення фінансової незалежності судів, розширення можливостей громадського контролю та підвищення професійності судових працівників [37].

Згідно з Меморандумом України та МВФ від 2020 року, необхідні зміни до судової реформи включають наступні аспекти: [38].

1. Покращення процедури призначення та звільнення суддів: передбачається впровадження об'єктивної та прозорої системи відбору суддів на основі чітких критеріїв компетентності та професійності. Це включає проведення оцінювання кандидатів залежно від їхньої кваліфікації, досвіду та етичних стандартів.

2. Забезпечення фінансової незалежності судів: передбачається забезпечення адекватного фінансування судової системи, що дозволить забезпечити необхідні ресурси для роботи судів, включаючи зарплати суддів та персоналу, а також розвиток необхідних інфраструктурних засобів.

3. Зміцнення етичних стандартів та прозорості: передбачається впровадження механізмів контролю за дотриманням етичних норм і правил поведінки суддів. Це включає створення етичних комісій, забезпечення публічного доступу до інформації про роботу судів, включаючи рішення, вироки та статистику.

4. Посилення незалежності судової системи: передбачається забезпечення незалежності суддів від зовнішніх впливів та тисків. Це включає створення механізмів захисту суддів від політичного тиску, забезпечення процедур судової відповідальності та уникнення втручання у судовий процес.

5. Розширення можливостей громадського контролю: передбачається створення механізмів для залучення громадськості до моніторингу судової системи, забезпечення можливості громадського нагляду за діяльністю судів, а також підвищення рівня їх відкритості та доступності для громадян.

6. Судова адміністрація та організаційна ефективність: передбачається впровадження сучасних адміністративних процедур та технологій у роботі судів з метою забезпечення їх ефективності та оперативності.

Впровадження судової реформи має кілька важливих перспектив. По-перше, це сприятиме підвищенню довіри громадян до судової системи та забезпеченню їх прав

і свобод. Це важливо для створення стабільного соціального клімату та підтримки громадянського суспільства.

По-друге, проведення судової реформи забезпечить сприятливе інвестиційне середовище. Іноземні інвестори шукають країни з надійною правовою системою, де їхні права та інтереси захищені. Покращена судова система допоможе залучити інвестиції, збільшити обсяги зовнішнього капіталу та створити нові робочі місця.

По-третє, виконання зобов'язань перед МВФ, зокрема у сфері судової реформи, дозволить Україні отримувати фінансову підтримку та кредитні ресурси для забезпечення макроекономічної стабільності та реалізації внутрішніх реформ.

Отже, проведення судової реформи необхідне не тільки з метою виконання зобов'язань перед МВФ, але й для подальшого розвитку України. Це сприятиме зміцненню правової держави, залученню інвестицій та підтримці громадянського суспільства.

Виконання умов попередніх договорів України та МВФ має велике значення для забезпечення фінансової стабільності, економічного розвитку, проведення реформ та отримання підтримки від міжнародних партнерів. Це сприяє покращенню життя громадян, зміцненню позицій країни в глобальному світі та реалізації довгострокових стратегічних цілей.

3.3. Перспективи співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями

Умови війни створюють складні виклики для співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями. Прогнози та перспективи розвитку такої співпраці включають кілька основних напрямків.

По-перше, незважаючи на військові конфлікти, Україна може продовжувати отримувати фінансову підтримку від міжнародних фінансових організацій. Така підтримка може бути спрямована на реструктуризацію економіки, відновлення

постраждалих регіонів та гуманітарну допомогу. Міжнародні фінансові організації можуть надавати фінансову та технічну допомогу для відновлення соціально-економічної інфраструктури, надання медичної та гуманітарної допомоги населенню, а також підтримку економічних реформ.

По-друге, в умовах війни співпраця з міжнародними фінансовими організаціями може бути спрямована на забезпечення фінансової стійкості країни та мінімізацію економічних наслідків конфлікту. Це може включати підтримку банківської системи, стимулювання інвестицій та підприємництва, а також підтримку зовнішньої торгівлі. Міжнародні фінансові організації можуть надавати кредити та фінансові інструменти для забезпечення ліквідності і фінансової стабільності країни.

По-третє, співпраця з міжнародними фінансовими організаціями може сприяти гуманітарній допомозі та соціальному захисту населення, особливо тим, хто постраждав внаслідок конфлікту. Міжнародні фінансові організації можуть надавати фінансову та технічну підтримку для реалізації гуманітарних проєктів, розширення доступу до освіти та медичних послуг, а також соціального захисту уразливих груп населення.

В умовах війни співпраця з міжнародними фінансовими організаціями може бути складною, але вона є важливим інструментом для підтримки економічного відновлення та соціального захисту в країні. За допомогою фінансової та технічної підтримки, Україна може забезпечити стабільність своєї економіки, поліпшити умови життя населення та сприяти відновленню постраждалих регіонів (табл. 3.2.).

Це лише загальний огляд можливих напрямів співпраці та прогнозів розвитку України з міжнародними фінансовими організаціями під час війни. Конкретні деталі і обсяги співпраці будуть залежати від реальної ситуації, політичних умов та прийнятих рішень урядом України та міжнародними організаціями.

Однак, поряд з позитивними ефектами від співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями, існує ризик подальшого посилення нових негативних тенденцій, зокрема на прикладі співпраці з МВФ:

Таблиця 3.2.

Напрями співпраці з міжнародними фінансовими організаціями в умовах
війни.

Напрямок співпраці	Прогноз розвитку
Фінансування гуманітарної допомоги	Збільшення обсягу фінансування та розширення гуманітарної допомоги з боку міжнародних фінансових організацій, таких як ООН, Червоний Хрест та інші, для надання допомоги постраждалим внаслідок війни. Це може включати фінансову підтримку в сфері медицини, житлового будівництва, забезпечення харчування та освіти.
Економічна підтримка	Залучення міжнародних фінансових організацій для надання економічної підтримки Україні під час війни. Це може включати надання кредитів, фінансування проєктів і програм, спрямованих на відновлення економіки, залучення іноземних інвестицій та розвиток промисловості.
Реформи та інституційна підтримка	Посилення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями для проведення структурних реформ та покращення діяльності державних інституцій. Це може включати надання фінансової та технічної допомоги в галузі правової реформи, боротьби з корупцією, управління державними фінансами та підвищення ефективності публічних служб.
Підтримка в урегулюванні конфлікту	Сприяння міжнародних фінансових організацій в урегулюванні конфлікту в Україні шляхом фінансової підтримки миротворчих процесів, діалогу та медіації. Можливість налагодження співпраці з Організацією з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), Європейським Союзом та іншими міжнародними організаціями для досягнення мирного врегулювання конфлікту.

Джерело: складено автором

– МВФ суттєво обмежує свободу економічної політики країни-позичальника. Кредити надаються на затверджених МВФ умовах, які можуть безпосередньо вплинути на економічну ситуацію будь-якої країни;

– Відсутність належного контролю за кредитами, що надаються як з боку МВФ, так і з боку Уряду України, та неефективність їх використання знижують стабільність української економіки. У той час як розвинені країни інвестують у високотехнологічний сектор, Україна використовує фінансові ресурси кредиту на виплату зарплат і погашення боргів. Державні видатки перевищують доходи бюджету, а значна частина державного боргу використовується для фінансування державного дефіциту. Цей державний дефіцит часто є результатом незрозумілих дій, таких як різке підвищення заробітних плат, пенсій та витрат на утримання апарату

державної служби в умовах економічної кризи та стагнації промислового виробництва;

- Заплановане використання кредиту МВФ для покриття дефіциту платіжного балансу призведе до подальшого збільшення державного боргу. Цей ризик є одним з основних; стабілізація платіжного балансу в довгостроковій перспективі неможлива без системних економічних реформ; враховуючи поточну діяльність українського уряду, існує ризик потрапляння в боргову пастку, коли він буде брати нові кредити і запозичувати все більші суми для погашення кредитів та відсотків за ними;

- Залучення занадто великого обсягу зовнішнього фінансування створює ризик для макроекономічної стабільності. Наприклад, нові позики підвищують вразливість фінансової системи країни до зовнішніх шоків, таких як раптові зміни цін на сировину, сталь та сільськогосподарську продукцію (основний експорт України). Це може призвести до нагальної потреби в додаткових валютних ресурсах, але більша їх частина має бути спрямована на погашення раніше взятих кредитів [39].

Негативними наслідками співпраці України з МВФ є:

- неможливість використання фінансових ресурсів МВФ для проведення структурних реформ; та

- витрачання фінансових ресурсів на фінансування дефіциту державного бюджету

- збільшення зовнішнього боргу держави; та

- підвищення тарифів для населення, особливо на електроенергію. [40]

Серед основних недоліків співпраці з ЄБРР науковці називають непрозорість системи відбору проєктів для фінансування (часто на основі "міністерського лобіювання", а не відкритих конкурсів та обговорень) та відсутність реальної оцінки ефективності реалізації проєктів. [41] Наприклад, у 2011р. Генеральний аудитор виявив порушення (зловживання) у кожному проєкті, головним чином: недостатня підготовка документації, організаційні проблеми, які не були вирішені вчасно, неякісне планування та звітування про стан реалізації проєктів, недостатній контроль

за реалізацією на всіх етапах. В рамках угод про співпрацю МВФ має право вимагати від країн-боржників вирішення певних економічних та адміністративних проблем [42]

Тому співпраця з МФО є важливою для реформування української економіки. Нинішня складна соціально-економічна ситуація змушує нашу країну звертатися за кредитами. Партнерство для подальшої співпраці є важливим, і відмова від фінансових ресурсів зашкодить стабільності української економіки.

ВИСНОВКИ

В ході дослідження ми виконали завдання, визначені у вступі, та дійшли певних висновків теоретичного і прикладного характеру, які полягають у такому:

1. Для кожної держави стає все важливіше відстоювати свої національні інтереси – цілі, стратегічно важливі для держави та засоби, якими держава планує їх досягти. Їх забезпечення – першочергове право та обов'язок кожної нації. Для цього на рівні держави використовуються різні методи та інструменти. Наприклад, тісна співпраця з МФО.

2. МФО – об'єднання держав, установ, фізичних осіб, що спільно реалізують програму або мету на основі певних правил та процедур. Мають на меті регуляцію світових фінансових і валютних ринків. Найбільшими МФО є МВФ, Група СБ та ЄБРР. Метою створення МВФ було сприяння міжнародній фінансовій стабільності, забезпечення економічного зростання та стійкості розвитку раїна-членів. Він мав стати спеціалізованою організацією Організації Об'єднаних Націй задля вирішення проблем валютного курсу та платіжного балансу.

3. Метою діяльності Групи СБ є стимулювання економічного зростання країн-членів та перерозподіл ресурсів з розвинених країн до країн, що розвиваються, з метою підвищення якості життя та зниження рівня бідності. До складу СБ входять п'ять взаємопов'язаних інституцій. ЄБРР займається широким спектром діяльності, спрямованої на підтримку економічного розвитку і реформ у країнах, що переходять до ринкової економіки, технічна допомога та консультування:

4. Спільні риси діяльності МФО: міжнародність, фінансову стабільність, націленість на боротьбу з бідністю, моніторинг і оцінка ринків, ризиків та діяльності держав-членів. МВФ об'єднує 190 країн-членів. Фонд надає кредити країнам в рамках Програми «Стенд-бай», EFF, PLL, ECF, SCF.

5. Україна активно співпрацює з різними МФО. Ця співпраця спрямована на отримання фінансової підтримки, реформування економіки, залучення іноземних інвестицій та підтримку розвитку соціально-економічних секторів.

6. 17 березня 2023 року МВФ схвалив зміни до політики фінансових гарантій. У ситуаціях надзвичайно високої невизначеності МВФ може надати екстрене фінансування для задоволення нагальних потреб членів у платіжному балансі за умови дотримання певних гарантій. 48-місячний EFF для України в розмірі 11,6 млрд. SDR, затверджений у березні 2023р., став першим застосуванням нової політики фінансових гарантій МВФ.

7. Світовий банк є другим після МВФ фінансовим партнером України. Україна тісно співпрацює з такими підрозділами СБ як МБРР, МФК та МАР. За роки співробітництва СБ затвердив для України 72 позики загальним обсягом більш ніж 15,4 млрд. \$ США. Найбільша кількість проектів Світового банку в Україні втілюється в сферах публічного управління, енергетики та у банківській сфері.

8. Співпраця з міжнародними фінансово-кредитними організаціями є життєво важливою в той час, коли перед Україною стоїть ключовий виклик забезпечення достатнього обсягу фінансових ресурсів для проведення системних та структурних реформ. Не менш важливим є створення нової дипломатичної та внутрішньополітичної платформи для України та розробка національної стратегії взаємодії з міжнародними організаціями.

9. Для України в умовах війни співпраця з МФО може бути складною, але вона є важливим інструментом для підтримки економічного відновлення та соціального захисту в країні. За допомогою фінансової та технічної підтримки, Україна може забезпечити стабільність своєї економіки, поліпшити умови життя населення та сприяти відновленню постраждалих регіонів. Однак, рекомендовано посилити реформаторські зусилля, зосередитися на боротьбі з корупцією, покращенні умов для приватного сектору та забезпеченні фінансової стабільності. Проактивний підхід до співпраці та здійснення необхідних реформ можуть забезпечити успішну та взаємовигідну співпрацю України з МФО.

СПИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ

1. Харун О.А., Рожок Т.В. Національні інтереси в забезпеченні національної безпеки України. *Економіка і суспільство*, 2017. Вип.13. С. 135-138.
2. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Верховна рада України : веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
3. Бендик М.М., Рошко С.М. Стратегії та особливості діяльності міжнародних фінансових організацій в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2020. Вип. 33. Ч.1. С 17-21.
4. Колосова В.П. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями : сучасний стан та перспективи розширення. *Фінанси України*, 2014. № 11. С. 33-47.
5. Кравченко С.О., Кравченко В.В. Міжнародні організації як суб'єкти глобального управління. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*, 2017. Том 28 (67). № 1. С. 6-11.
6. Щербіна О.І. Історичні передумови виникнення міжнародних фінансових організацій та етапи їх співробітництва з Україною. *Статистика України*, 2011. №4. URL: http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/978/1/76-81_4%272011%2855%29_Scherbina.pdf
7. International Monetary Fund (IMF) : website. URL: <https://www.imf.org/en/About>
8. The World Bank. History. 2023. URL: <https://www.worldbank.org/en/archive/history>
9. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). 2023. <https://www.ebrd.com/who-we-are/history-of-the-ebrd.html>
10. International Monetary Fund. The IMF in History. 2021. URL: <https://www.imf.org/en/About/Timeline>

11. Вальд Б. Спеціальні права запозичення: що це, як з'явилися та яку функцію виконують. *Український капітал* : веб-сайт. URL: <https://ucap.io/sdr/>
12. International Monetary Fund. IMF at a Glance. 2021. URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-at-a-Glance>
13. International Monetary Fund. IMF Lending. 2021. URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-Lending>
14. The World Bank. 2024. URL: <https://www.worldbank.org>
15. Паламарчук Н. О. Участь групи світового банку в забезпеченні сталого розвитку: глобальний вимір. *БізнесІнформ*, 2019. №4. С. 28-33
16. Бучинська М. Група світового банку та її роль в економічному становленні України. *Ефективність функціонування банківської системи України в умовах нестабільності фінансових ринків* : зб. тез доп. наук. Інтернет-конф. [м. Тернопіль, 30 листоп. 2015 р.] / відп. за вип. В. Я. Рудан. Тернопіль : Вектор, 2015. С. 94-96.
17. International Bank for Reconstruction and Development : website. URL: <https://www.worldbank.org/en/who-we-are/ibrd>
18. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР). *Енциклопедія сучасної України* : веб-сайт. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=65139
19. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Sectors and Topics. URL: <https://www.ebrd.com/what-we-do/sectors-andtopics.html>
20. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Loans. 2022. URL: <https://www.ebrd.com/work-with-us/project-finance/loans.html>
21. Lending. International Monetary Fund. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2023/what-we-do/lending/>
22. Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій : Закон України від 03.06.1992 р. № 2402-XII : станом на 24 черв. 1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-12#Text>

23. Національний банк України : офіційний веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/international/financial-institutions>
24. Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями. *Міністерство зовнішніх справ України : офіційний веб-сайт.* URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/spivrobitnictvo-ukrayini-z-mizhnarodnimi-finansovimi-instituciyami>
25. International Monetary Fund. Country data Ukraine. 2023. URL: <https://www.imf.org/en/Countries/UKR>
26. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (ХНЕУ ім. С. Кузнеця). Короткий огляд Групи Світового Банку. Харків, 2022. URL: <https://www.hneu.edu.ua/korotkyj-oglyad-grupysvitovogo-banku/>
27. Галіцейська Ю.М. Співробітництво України зі Світовим банком. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2015. Вип. 8. С. 24-29.
28. The World Bank. World Bank Mobilizes an Emergency Financing Package of over \$700 million for Ukraine. 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/03/07/world-bankmobilizes-an-emergency-financing-package-of-over-700-million-for-ukraine>
29. Мобілізована Світовим банком фінансова підтримка для України з 24 лютого 2022 року. *The World Bank : website*, 2024. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/brief/world-bank-emergency-financing-package-for-ukraine>
30. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Ukraine. 2023. URL: <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/data.html>
31. EBRD. GrCF2 W2 – Mariupol Solid Waste Project. 2023. URL: <https://www.ebrd.com/work-with-us/projects/psd/51267.html#>
32. Bennett V. ЄБРР надав рекордні €2,1 млрд в Україні у 2023 році. *European Bank for Reconstruction and Development : website*, 2024. URL: <https://www.ebrd.com/ebrd-deploys-a-record-21-billion-in-ukraine-in-2023-ukr>

33. World Bank. Projects Ukraine. 2023 URL: <http://search.worldbank.org/projects?qterm=Ukraine+loans+&projname=&id=#>.
34. Ринейська Л.С. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями в умовах інтеграції у світовий економічний простір. Ефективна економіка, 2018. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_5_32
35. Аврамчук Л.А., Вашук І.П. Особливості відносин України з МВФ в сучасних умовах. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2016. С. 18-25
36. IMF Staff discussing note – Corruption: costs and mitigation strategies. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2016/sdn1605.pdf>
37. IMF Ukraine: Request for Stand-by Arrangement-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Ukraine. 2023. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2020/06/10/Ukraine-Request-for-Stand-by-Arrangement-Press-Release-Staff-Report-and-Statement-by-the-49501>
38. Меморандум про економічну і фінансову політику між Україною та МВФ від 02 червня 2020 року. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/Меморандум%20про%20економічну%20та%20фінансову%20політику%20МВФ%20від%2002_06_2020.pdf
39. Історія співробітництва України та МВФ. 2023. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
40. Нестеренко Ж. К. , Шелемех Є. В. Співробітництво України з МВФ: стан та перспективи. *Ефективна економіка*, 2015. №12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
41. Яникін С.В. Місце та роль міжнародних фінансових організацій на сучасному етапі розвитку світової фінансової системи. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*, 2021. Вип. 3. С. 100-107.
42. Партнерство Світовий банк – Україна Огляд програм в країні. URL: <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/Ukraine-Snapshot-ukr.pdf>